

9.SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ETKİNLİKLİ SORU BANKASI

BURCU DUMAN - TÜLAY KIZILTUNÇ

GÜNLÜK YAŞAMLA
KÖPRÜ KURMA

NOKTA ATIŞI BİLGİLERLE
ÖN HAZIRLIK

AKTİF
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

HÜCRELENDİRİLMİŞ
KAVRAMA TESTLERİ

YAZILI
SINAV SENARYOLARI

ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ
ETKİLEŞİMLİ TAHTA

YENİ MÜFREDATA UYGUN

EYÜP HOCA YLA
TÜRKÇE VE EDEBİYAT'TAN

4K
MOBİL

DETAYLI
VIDEO
ÇÖZÜMLÜ

4K
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

01 SÖZÜN İNCELİĞİ

» Temaya Giriş - Sözün İnceliğı	07
» Etkinlik	11
» Şiir	32
» Deneme	40
» Mülakat	44
» Paragraf Türleri	48
» Ses Bilgisi	50
» Yazım Kuralları	54
» Noktalama İşaretleri	56
» Tema Değerlendirme	58
» Yazılıya Hazırlık	66

02 ANLAM ARAYIŞI

» Temaya Giriş - Anlam Arayışı	74
» Etkinlik	76
» Hikâye	90
» Anı	96
» Şiir	100
» Ses Bilgisi	106
» Yazım Kuralları	110
» Noktalama İşaretleri	112
» Tema Değerlendirme	114
» Yazılıya Hazırlık	122

03 ANLAMIN YAPI TAŞLARI

» Temaya Giriş - Anlamın Yapı Taşları	130
» Etkinlik	132
» Hikâye	154
» Gezi Yazısı	162
» Şiir	168
» Şekil Bilgisi	174
» Yazım Kuralları	178
» Noktalama İşaretleri	180
» Tema Değerlendirme	182
» Yazılıya Hazırlık	190

04 DİLİN ZENGİNLİĞİ

» Temaya Giriş - Dilin Zenginliğı	198
» Etkinlik	201
» Roman	213
» Tiyatro	221
» Eleştiri	225
» Otobiyografi	229
» Şekil Bilgisi	233
» Yazım Kuralları	237
» Noktalama İşaretleri	239
» Tema Değerlendirme	241
» Yazılıya Hazırlık	249

Bu temada neler öğreneceğiz?

İçerik Çerçevesi

- **Sözün İnceliği** teması çerçevesinde öncelikle Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan **şiir, deneme ve mülakat** türünden eserlerden hareketle edebiyat ve söyleyişe ilişkin öğrenme çıktıları ele alınmıştır.
- Bu metin türlerinden hareketle söz varlığı çalışmalarına yer verilmiştir.
- Bu tema içeriğinde; **metinlerin sınıflandırılması, edebiyatın bilimle ve güzel sanatlarla ilişkisi, edebî-günlük söyleyiş, açık-örtük ileti, nesnel-öznel yargı, olumlu-olumsuz eleştiri, anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme yolları** başlıkları kısa anlatımlarla verilmiştir.
- Dostluk, estetik, sorumluluk, vatanseverlik değerleri etkinlik ve sorular ile vurgulanmaya çalışılmıştır.
- Müzik, resim, psikoloji, sosyoloji bilim dalları edebiyatla ilişkileri bakımından değerlendirilmiştir.

Temel Kabuller

- Bu temada öğrencilerin paragraf türlerini bildiği, metin türleri ayrımını yaptığı, yazılı ve sözlü anlatım aşamalarının yanı sıra yazım kuralları, noktalama işaretleri ve Türkçenin ses bilgisiyle ilgili temel kavram ve kurallarını bildiği kabul edilmektedir.

Köprü Kurma

- Öğrencilerin önceki öğrenme yaşantılarından edindiği şiir, deneme ve mülakata ilişkin temel bilgileri, işlem basamakları ve becerileri bu temada öğreneceği içeriğe temel oluşturacaktır.
- Öğrencilere edebiyatın dünyasıyla tanışarak estetik değer, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağırışım gibi temel kavramları içselleştirip edebiyatın derinliklerini keşfetme fırsatı sunulacaktır.
- Öğrencilerin edebî söyleyişin günlük dilden farkını anlamaları sağlanmaya çalışılacaktır.

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

- Sözün İnceliği temasında ele alınan metin türleri ve tema çerçevesindeki diğer konular; etkinlik (açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirme), çoktan seçmeli sorular ve yazılı hazırlık çalışmaları ile sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar

- söz varlığı, edebî dil, günlük dil, gerçeklik, kurmaca, açık ve örtük ileti, sürükleyicilik, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağırışım

Kısa Bilgiler

EDEBİYATIN BİLİMLE VE GÜZEL SANATLARLA İLİŞKİSİ

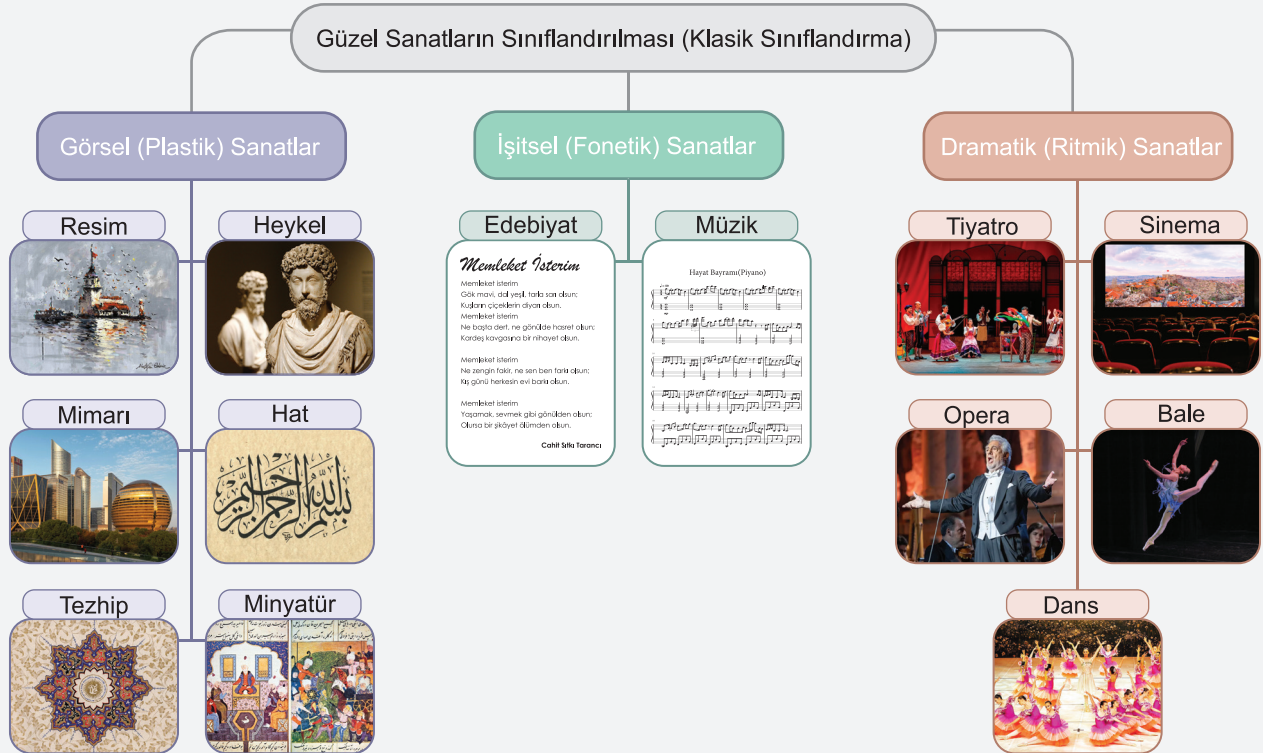
Sanat eserleri meydana getirilirken sanatçı, düşüncesini yansıtmak bakımından çeşitli bilim dallarından yararlanır. Edebiyat kendi alanındaki etkinliklerini gerçekleştirirken bilimden yararlanır. Edebiyat öncelikle psikoloji, sosyoloji, tarih, felsefe gibi sosyal bilimlerle doğrudan ilişki içindeyken fizik, kimya, biyoloji gibi deneysel bilimlerle dolaylı bir ilişki içindedir. Sanatçı bu bilim dallarından yararlanırken esere bilimsel bir nitelik kazandırmaz.

Bilimin temelinde insanın gözlem, deney, araştırma gibi yöntemlerle doğru bilgiye ulaşma merakı, sanatın temelinde ise öznel bir bakışla estetik zevk kazandırma amacı vardır. Bu bağlamda bütün sanat ve bilim dallarının merkezinde insan çabası vardır ve bu alanlar arasında sürekli bir etkileşimin olması kaçınılmazdır.

Güzelliğin peşinde olan insanoğlu, idealize ettiği güzelliği yansıtmak için güzel sanatlardan yararlanmıştır.

Güzel sanatlar; **işitsel (fonetik), görsel (plastik) ve dramatik (ritmik)** sanatlar olmak üzere üç gruba ayrılır.

Edebiyat diğer güzel sanat dallarından, kullanılan malzeme ve kendisini ifade ediş tarzı bakımından ayrılır. Fonetik sanatlar dışındaki güzel sanat dallarının malzemesi boya, alçı, taş, ağaç gibi maddi unsurlarken işitsel sanatlar içinde yer alan edebiyatın malzemesi dildir. Aynı zamanda diğer sanat dallarıyla verilen eserleri açıklamak için kullanılan edebiyat, bu yönüyle de öteki sanat dallarından ayrılır. Bütün güzel sanatlar gibi güzeli, estetik haz uyandıracak şekilde anlatma ve kalıcı kılma çabası içinde olan edebiyat; aynı zamanda müzik, sinema, tiyatro vb. sanat dallarına da kaynaklık edebilir.

Etkinlik-15

Aşağıdaki cümlelerde yer alan yazım yanlışlarını bulup doğru biçimlerini karşlarına yazınız.

1. Mehmet de onlara uyup aklısına seni oyuna getirmek istemiş. _____
2. Prof. Dr. Selçuk Aslan İstanbul boğazındaki tarihî eserlerimizi bir bir tanıttı. _____
3. Gidip de dönmek var, gelipte görmek var. _____
4. Avrupa yakasından bakınca İstanbul'un karşı kıyıları ışı ışı görünür. _____
5. Bu çeşme Lale Devri'nden önce Beyazıt kulesi yakınlarına inşa edilmiş. _____
6. Köşedeki dükkândan Maraş Dondurması alıp Gülseren halamı ziyarete gittim. _____
7. TBMM'nde yapılan toplantıyı dinlemek için erkenden yola koyulduk. _____
8. Oysa ki bunu kendiliğimizden istememiz, gelin, bizi eleştirin dememiz gerekir. _____
9. Bundan yirmi yıl önce hemen hemen hepimiz birşeyler seyretmek için tüplü televizyon kullanıyorduk. _____
10. Bu yılki kutlamaların 5 Aralık Salı Günü başlayacağı duyuruldu. _____
11. Madem ki bu kadar çabuk sıkılacaktın, ne diye bu işe başladın? _____
12. Bu yüce görevi, Muş İli'nin birçok yerinde hakkıyla yerine getirmişti. _____
13. Haymana ovasının verimliliği, tüm İç Anadolu'yu besleyecek berekettedir. _____
14. Çalışmalar o kadar yoğunki araştırmacılar yemeğe bile zor çıkıyor. _____
15. Masada bülbülyuvasını görünce gitmekten vaz geçmişti. _____

Etkinlik-16

Aşağıdaki metinde altı çizili sözcüklerde görülen ses olaylarını belirleyiniz.

Dr. Burcu Özsoy Çiçek, bir proje kapsamında Antarktika'yı çevreleyen deniz buzlarını gözlemliyor. Bunun için Antarktika'ya gidilirken her yarım saatte bir deniz buzu gözlemleri yapıldı. Deniz buzlarının tipi, kalınlığı, yoğunluğu ve üzerindeki kar tabakasının kalınlığı gözlemlendi. Ayrıca bu gözlemler geminin bazı noktalarına yerleştirilen kameralarla sürekli görüntü alınarak desteklendi.

Antartika'yı	_____	yoğunluğu	_____	saatte	_____
gözlemliyor	_____	çevreleyen	_____	yerleştiren	_____

Etkinlik-17

Aşağıdaki dizelerde ses olayı görülen sözcüklerin altını çizip görülen ses olaylarını yazınız.

a)

Biriciğim, küçücüğüm
Hemencik büyüsün diye
Kundağını sardığım

b)

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir
Eğil de kulak ver bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir

Etkinlik-18

Aşağıdaki metinde kullanılan noktalama işaretlerinin işlevlerini bırakılan boşluklara yazınız.

Toz olarak bilinen küçük parçacıklar; özellikle bazı sanat eserleri, elektronik cihazlar ve uzay araçlarında büyük sorun yaratıyor. Tozlar bir cep telefonunun çalışmasını engelleyebiliyor, bir tablonun renklerinin bozulmasına neden olabiliyor.

1.

Nokta (.)

2.

Noktalı virgül (;)

3.

Virgül (,)

Etkinlik-19

Aşağıdaki metinlerde yay ayraçla gösterilen yerlere getirilmesi gereken noktalama işaretlerini sırasıyla yazınız.

a)

Gökkuşağının birçok adı var() ebemkuşağı, alakuşağı, eleğimsağma() Gökkuşağı tarih boyunca insanların dikkatini çekmiş() çeşitli efsanelere() öykülere konu olmuş() Farklı kültürlerde gökkuşağının gökyüzüyle yeryüzü arasında bir köprü olduğuna inananlar da olmuş() gökkuşağının bittiği yerde altın olduğuna inananlar da.

b)

Rüzgâr Gibi Geçti filmini seyrettiğimiz o günü dünmüş gibi anımsıyorum() Okulca gitmiştik() O artistlerin güzelliği() o aşkın büyüklüğü() Ağlaya ağlaya gözlerimiz şişmişti() Şimdi ne böyle olağanüstü aşklar var ne de böyle filmlerden hoşlanan gençler()

1. Kahretme kendini sığırtmaç
Ateşin yanıyor ya
Karşı dağlar görüyor ya
Uyanırlar
Yaşıyorlar
Ayaz kesmişse ümitleri
Dayanırlar
Ateş yakanlar var

Bu dizelerin teması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Umut B) Özlem C) Dostluk
D) Hüzün E) Yalnızlık

2. Garip, güzel, sonra mahzun
Işıkla yağmur beraber,
Bir türkü ki gamlı, uzun,
Ve sen gülünce açan güller.

Bu dizelerle ilgili,

- I. Bir durum güzel bir nedene bağlanarak ifade edilmiştir.
II. Anlamca karşıtlık oluşturabilecek kelimelere yer verilmiştir.
III. Üzerinde durulan konu abartmalara başvurularak yansıtılmıştır.

ifadelerinden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

3. Kalbim ağrıyorsa da kardeşim
Gönlüm bulanıyorsa
Tedirginsem kuşkuluyşam
Kalın kitapların yazdığına bakarsan
Acayip suçluysam
Havada ihanet dışarıda sıcak
Duvarda yazılar
Kalbimizde acılar varsa da
Bizim de yaşadığımız hayattır kardeşim

Bu dizelerde altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Psikolojik sorunlara sahip olmak
B) Duygusal anlamda üzüntü yaşamak
C) Hayatın karmaşasında kaybolmak
D) Kendini zamana kaptırmak
E) Dünyanın düzenine ayak uydurmak

4. Üzgündü, düşünceleri karışık ve ümitsizdi. Yıldızların altında, alabildiğine uzanan düz bir alanda ilerliyordu. Uzaktaki ormanda fısıldaşan çamların sesi ürkütücü olsa da henüz başlayan kar, zihninde garip duygular uyandırıyordu.

Bu parça aşağıdaki dizelerden hangisinin betimlenmiş hâlidir?

- A) Sesin nerde kaldı, her günkü sesin
Unutulmuş güzel şarkılar için
Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan
Rüzgâr gibi tâ eski Anadolu'dan
Sesin nerde kaldı, kar içindesin
B) Kardır yağın üstümüze gecedin
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden
Ormanın uğultusuyla birlikte
Ve dörtlüğe, dümdüz bir mavilikte
Kar yağıyor üstümüze inceden
C) Ne sabahtır bu mavilik ne akşam!
Uyandırmayın beni uyanamaz
Kaybolmuş sevdiklerimiz aşkına
Allah aşkına, gök, deniz, aşkına
Yağsın kar üstümüze buram buram
D) Buğulandıkça yüzü her aynanın
Beyaz dokusunda bu saf rüyanın
Göğe uzanır -tek, تنها- bir kâmiş
Sırf unutmak için, unutmak ey kış
Büyük yalnızlığını dünyanın
E) Kar taneleri derinden, mavi gökten
Süzülüyor her biri, inceden inceden
Bir buğu kapladı bütün pencereleri
Ve yıldırımlar sarstı kara gökleri
Ayırdılar beni hülyalı düşünceden

4<

5. Arıyordum, söyle, hangimizde yanlış?
Hani bizdik, ikimizdik, neden bir ben yandım?
Üstesinden gelemediğim şeyler de varmış.
Her gün ölmenin ismi aşkmış.

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Tanım B) Öz eleştiri C) Sitem
D) Sorgulama E) Varsayım

6. Ortasındayız memleketin,
Uzak değiliz Ankara'dan
Yakınız yakın olmasına;
Gelen olmaz,
Hâlimizi gören olmaz.
Asfaltmış yolları boydan boya,
Lambalar yanarmış dizi dizi.
Büyük laflar eden
Büyük adamları varmış.
Dayalı döşeli apartmanlarında
Seçme insanlar yaşarmış,
Yaşarmış yaşamasına.
Ama sokaklarında bizim kasabanın
İdare lambası yanmaz,
Göz gözü görmez, tozdan dumandan

Bu dizelerin şairi şiirini oluşturma sürecinde aşağıdaki bilim dallarının hangisinden yararlanmış olabilir?

- A) Psikoloji B) Sosyoloji C) Felsefe
D) Müzik E) Resim

7. Nefes almak, her sabah uyanık.
Ağaran güne penceren açık.
Bir ağaç gölgesinde, bir su kenarında.
(...)
Ah, bütün sevdiklerim, her şey, herkes...
Anlıyorum, birbirinden mukaddes,
Alıp verdiğim her nefes.

Bu dizelerin teması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşamının değeri B) Mutluluğun önemi
C) Yardımlaşma D) Sorumluluk
E) Sevginin kıymeti

8. Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz,
Ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkı'nda,
Budak budak, şerham şerham ihtiyar bir ceviz.
Ne sen bunun farkındasın ne polis farkında.

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir ceviz ağacının dilinden yazılmıştır.
B) İmgeli bir söyleyişten yararlanılmıştır.
C) Ceviz ağacının yüksekliği abartılmıştır.
D) Betimleyici bir dil kullanılmıştır.
E) Pişmanlık teması işlenmiştir.

9. Desem ki sen benim için,
Hava kadar lazım,
Ekmek kadar mübarek,
Su gibi aziz bir şeysin;
Nimettensin, nimettensin!
Desem ki...
İnan bana sevgilim inan,
Evimde şenliksin, bahçemde bahar;
Ben sende yaşıyorum,
Sen bende hüküm sürmekteisin.

Bu dizelerle ilgili,

- I. Benzetmeye yer verilmiştir.
II. Edebî dil kullanımından kaçınılmıştır.
III. Sözcüklerin çağrışım gücünden yararlanılmıştır.
IV. Yaşanan bir hayal kırıklığından söz edilmiştir.
V. Karşılaştırma yapılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

10. Deli gönül ister ---- aşı
Ne kaldı ---- gelmemiş başa
Bu benim gam yüküm ---- taş
Dile gelir der ki senden usandım

Bu dizelerde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) vadileri – hayatta - girseler
B) çölleri – havada – çalsalar
C) hisleri – kolayda - inseler
D) dağları – dünyada – vursalar
E) günleri – zorda - kırsalar

11. Gümüş bir dumanla kaplandı her yer
Yer ve gök bu akşam yayla dumanı
Sürüler, çemenler, sarı çiçekler
Beyaz kar, yeşil çam, yayla dumanı

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sanatsal söyleyişten yararlanılmıştır.
B) Nitelik bildiren sözler kullanılmıştır.
C) Coşku ve heyecan dile getirilmiştir.
D) Anlamca karşıt sözlere yer verilmiştir.
E) Öyküleyici bir dil kullanılmıştır.

1. İnsanları birbirinden ayıran fark üzerine uzun zamandır düşünüyorum. Doğumdan itibaren pek çok etken altında şekilleniyoruz bir hamur misali. Hepimizde aynı olan özümüzü koruyoruz, kimi zaman da ondan uzaklaşıyoruz. Sert yaklaşırsa sertleşiyoruz, sevgi ile yoğruluyorsak seviyoruz. En yakınımızdakilerle ve uzun vadede en uzağımızdakilere doğru genişliyoruz, benziyoruz. Bununla birlikte bir de yanımızda getirdiklerimiz var. Cebimizde ne sakladığımızı kimse bilmiyor bir süre. Biz bile... Zamanla ortaya çıkıyor karakterimiz. Bir de yüklediğimiz anlamlar var hayata son kertede. Derken hepsini topluyoruz ve ben oluyoruz.

Bu parçaya göre,

- I. Kalıtsal özellikler
- II. Deneyimler
- III. Fiziksel özellikler
- IV. Sergilenen yaklaşımlar
- V. Yaşanılan dönem

etkenlerinden hangileri “ben”in oluşumu üzerinde etkili değildir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve V
- D) III ve IV
- E) III ve V

2. **Aşağıdakilerin hangisinde edebî söyleyiş insan dışındaki bir varlığın konuşturulmasıyla ifade edilmiştir?**

- A) Öt, güzel serçe, öt yeşil çalıda,
Sabahın sesini duyayım senden,
Şarkınla beraber gir pencereden,
Oyununu oyna renkli halıda.
- B) Ben, gamlı, donuk kış güneşi,
Çıplak dallarda, sessiz dinleniyordum.
Köyleri, yolları, dağı taşı
Isıtıyor, avutuyordum.
- C) Yeni açmış şu erik hatırlatır
Bana ağaçları çok sevdiğimi,
Sevginle mi ıslanmış şu sonsuz kır,
O kara bırakmışsın gözlerini.
- D) Dumanlı dağın çobanı garip yıldız
Yağmurlar yağmasına yağıyor
Rüzgârlar esmesine esiyor
Ben ölmüşüm sen ölmüşsün kime ne
- E) Maviler içinde gördüm bir gün menevşemi
Yayla tutmuş başlamış aşkımın gül mevsimi.
Zühre olup yol düşmüş çeker beni şavkından,
O ışıldar sevdasından, ben yanarım aşkından.

3. **Gazeteci:**

(I) ----

Yazar:

– İhtiyaçtan başladı. Değiştirmek istediğiniz ama gücünüzün yetmediği şeyler oluyor hayatta ve ben savaşlarımı seçmeye çalışırken belki de çaresizlikten böyle bir yöntem denemek zorunda hissettim. Yazdım.

Gazeteci:

(II) ----

Yazar:

– Yeni kitabımla 1930’ların Türkiye’sinde Ülkü’yü, Dudu’yu, İlimiye’yi tanıyacağız. Selim’in ikileminde gezineceğiz. Antik zamanların bugüne benzerliklerinde gezinip, din tarihinin hayret verici gerçeklerinden çıkıp bir devrim hikâyesine tanıklık edeceğiz.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (I) Yazma işine başlamanızda hayattaki çaresizliklerinizin etkisi oldu mu?
(II) Son kitabınızda eskiyi anlatmanızın sebebi nedir?
- B) (I) Çok verimli bir kaleminiz var, niçin durmadan yazıyorsunuz?
(II) Yeni kitabınızın şahıs kadrosuyla ilgili bilgi ver misiniz?
- C) (I) Nereden başladı bu yazma dürtüsü, yazarlık macerası?
(II) Bu kez bizi nasıl bir hikâye bekliyor, biraz bahsetmeniz mümkün mü?
- D) (I) Yazarlığa ne zaman ve nasıl başladınız?
(II) Bir kitap daha yazacak olsanız nasıl bir hikâye seçer-diniz?
- E) (I) Gücünüzün yetmediği şeyleri değiştirmek için neler yaparsınız?
(II) Son kitabınızda yaşamınızdan izler görmek mümkün mü?

4. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde abartma yoktur?**

- A) Yaram var, havanlar dövemez merhem
Yüküm var, bulamaz pazarlar dirhem
- B) Bir of çeksem dağı, taşı eritir
Gözüm yaşı değirmeni yürütür
- C) Yolcuyum bir kuru yaprak misali
Rüzgârın önüne atılmışım ben
- D) Her aşkın sonunda gözyaşı vardır
Akar damla damla sel olur gider
- E) Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer
O ne müthiş tipidir; savrulur enkazı-ı beşer

5. Karanfil gibi olsun kara çiçek gibi solgun yüzün
I
Durmadan akıyor kalbim ayaklarına bana karanlık bakma
II
Ağlıyorum bir karanlık kara yel saçlarına
Çekme ülkemden nar yangını gözlerini
III
Beni bu kentten kurtar beni yalnız ko git beni
IV
Arıyorum arıyorum o ilk çağ ırmaklarında sedef ellerini
V

Bu dizelerde altı çizili yerlerin hangisinde imgeli bir söyleyiş yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aralıktan misafir odasına kadar uzanan koridoru parça işi kahverengi bir halıflex kaplıyor. Sonra kapı. Limonküfü yağlı boya. Ufacık misafir odası. Kapının tam karşısında, duvarda İsmet'le Yusuf'un hayal meyal hatırladıkları dedeleri Gazanfer Çavuş'un kara kalemle, çok eski silik bir fotoğraftan büyütülmüş, yabancılaşmış bir resmi. Yanında İsmet'in askerlik fotoğrafları. Bir Kâbe resmi, hac zamanı, çerçevesi. Sönmez Takvimi. Takvimin tam üzerinde Yusuf'un 6x9'luk haftalık fotoğrafı. Şöyle yan durmuş, saçları alnına dökük.

Bu parçada hikâyenin aşağıdaki yapı unsurlarından hangisi belirgin olarak tanıtılmıştır?

- A) Zaman B) Kişiler C) Mekân
D) Olay E) Anlatıcı

7. Temmuz ayının bir gece yarısı, Arnavutköy'de tarihî, harap bir köşk daha tutuştu ve kül oldu. Yangını seyreden kalabalığın yüzlerinde kanıksar bir ifade vardı. Yap satçılık mesleği yaygınlaştığından beri, böyle yangınların kaza mı yoksa kasıt mı olduğu belli değil; rivayet ve dedikodu muhtelif. Yeni İstanbul yangınlarının eski İstanbul yangınlarından farklı yanı bu. Artık ahşap bina tutuşunca koşuşup gelen kalabalık, yangını çokbilmiş bir tavır ve dedikodu ile seyrediyor.

Bu parçada altı çizili sözcükle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şaşırmak B) Dikkat etmek
C) Aldırmamak, alışmak D) İnkâr etmek
E) Yadırgamak

8. Bizim Saffet'te para ne gezer? Kazanmıştır ama tutmamıştır.

I
Her ne hâl ise... Bir turnede birkaç kuruş yapmış, Tahsin Beyefendi de ona ağabeylik etmiş: "Bende dursun paran!"
II
 demiş. Saffet çıkarıp birkaç kuruş bırakmış.

Bu parçada numaralanmış altı çizili söz öbeklerinin anlamı aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I. Bir şeyin bulunmaz olması, yok olması.
II. Birini korumak, gözetmek.
B) I. Hiçbir şeyin elde kalmaması.
II. Büyüklük taslamak.
C) I. Yapılanların anlaşılabilir olması.
II. Birini zor bir durumdan uzak tutmak.
D) I. Bir şeyin yokluğu.
II. Birine iyilikte bulunmak.
E) I. Eldeki her şeyin kaybedilmesi.
II. Biri için fedakârlık yapmak

4K

9. Vuruldum yalnız hep yapayalnız
Saatler, günler, aylar boyunca
Bu eşkıya kentin sokaklarında
Bıkıp usanmadan aradım her gün
O mağrur bakışının eşref saatini

Bu dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi yoktur?

- A) Teşhis B) Teşbih C) Ad aktarması
D) Mübalağa E) Tenasüp

10. Kayboluyoruz belki bazı gözlerde; bir alay gürültü şeklinde salkım saçak ortaya çıkıyor, anlaşılmaz işaretler gibi birtakım kafaları karıştırıyor, sonra da ayak seslerimizi şarkıların içine döke saça, yavaş yavaş gözden, gönülden ve hayattan uzaklaşıyoruz.

Bu cümlede asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kendini çok öven, çok iyi gösteren insanları tanıdığımızda hayal kırıklığı yaşamak ve onları kendimizden uzaklaştırmak
- B) Dostluklarımızın değerini bilmediğimiz için onları kaybetmek ve kendimizi yalnızlığa mahkûm etmek
- C) Uzun zaman görüşmediğimiz dostlarımızla tekrar bir araya geldiğimizde duygularımızın eski samimiyetini kaybettiğini görmek
- D) Fark etmeden kıldığımız insanların kırılganlığını telafi edemediğimiz için ilişkilerimizin bitmesi
- E) Birbirimiz için değerli olduğumuz insanların hayatında kısa süre de olsa yer alıp güzel günleri unutarak yolumuza tek başımıza devam etmek

11. Sokak lambalarının yalnızlığını, depolarda uyuyan eşyaların sıranışıklığını, insanların birçok şeye karşı gözü kapallılığını, şarkıların çaresizliğini, çocukların saflığını dinliyorum ve dinledikçe de akla gelebilecek her yerin ve her şeyin toplumun sesiyle konuştuğunu ya da seslerin birdenbire kocaman bir şehre dönüştüğünü görüp şaşırıyorum.

Bu cümlede yapılan eleştiri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanı insan yapan her nesne, duygu ve kavramın toplumun ürünü olması
- B) Duyguların kaynağının özde değil diğer insanlarda aranması
- C) Değer verilen her şeyin toplum tarafından eleştirilmesi
- D) Başka insanlarca onaylanmayan herhangi bir düşüncenin kabul görmemesi
- E) İnsanların toplumda yaşanan kötü olaylara kayıtsız kalması

12. Oturmuş kalıpların boyunduruğundan kurtulmak zordur ancak bunu başarabilen bir şairin şiirlerinde ısıltılı yeni görünüşler ortaya çıkar.

Bu cümleyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanatsal ilerleme zamana ve çalışmaya bağlı olarak gerçekleşir.
- B) Alışılmışı aşmak, bir şairin özgün buluşlar yaratabilmesini sağlar.
- C) Zor olan gelenek duvarını yıkmak değil, ondan uygun şekilde yararlanmaktır.
- D) En büyük şairlerin temel özelliği insanı kuşatan meseleleri ele almaktır.
- E) Gelenek, özgünlüğü baskılayan en önemli etkenlerin başında gelir.

4K

13. (I) Doğmak kendiliğinden ve irade dışı bir süreçtir ama yaşamak cesaret ister. (II) Doğduğu andan itibaren insanın en belirgin içgüdüsünün ölümden uzak kalmak olduğu aşikâr. (III) İlk nefesten başlayarak ondan sonraki bütün eylemlerimiz var kalmanın, varlığımızı pekiştirmenin ve geleceğe taşımanın emareleridir. (IV) Her eylem, ölüme bir meydan okuyuştur ve gerçekten de hareket durağanlığın zıddı olduğu için ölüm eyleminin içine sızamaz. (V) Hevesle gerçekleştirilen bütün kalıcı eylemler, insanı yarına taşıyacağından sanat cesaret ister.

Bu parçadaki cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede “doğmak” ve “yaşamak” arasındaki farka değinilmiştir.
- B) II. cümlede insanı yönlendiren en temel dürtü üzerinde durulmuştur.
- C) III. cümlede insan eylemlerinin amacından söz edilmiştir.
- D) IV. cümlede insan düşüncesinin sonsuzluğu vurgulanmıştır.
- E) V. cümlede cesaret ile sanat arasındaki ilişkiye yer verilmiştir.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül “Salınacağı yaptığı o öğleüstü arkadaşının ona ne kadar iyi davrandığını, dizindeki kanamayı nasıl durdurduğunu hatırladı.” cümlesindeki işleviyle kullanılmıştır?

- A) Tarih, kültürler arasındaki etkileşimlerin aynı zamanda şiddetli bir çatışma alanı oluşturduğunu da gösterir.
- B) İstanbullular için yangın artık bir felaketten değil, önünde sonunda evlerini ziyaret edecek bir Tanrı misafiriydi.
- C) Büyük savaşlar, kültürlerin gelişimini diğer toplumsal olaylara göre daha çok etkiler.
- D) Halktan kopuk olan sanatçılar pek saymaya, sınırlamaya değmez.
- E) Kültürler arası etkileşimin gerçekleştiği alanlar, çeşitlilik göstermektedir.

15. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili kelimelerden hangisinde düzeltme işaretinin (^) kullanımında yanlışlık yapılmıştır?

- A) Belediye kâtibine bir kâğıt götürmüştü, dönerken kasabın çırağına rast geldi.
- B) Hâl dediğimiz şey yarından sonra mazi olacaktır.
- C) Bu konuyla husûsi olarak ben ilgileneceğim.
- D) Aşk yârin dudağında bir katre alevdir.
- E) Konu tarihî belgelerle değerlendirilecek.

16. Aşağıdaki dizelerin hangisinde bir yazım yanlış vardır?

- A) Çekilir geri geri,
Terk eder bu mahşeri.
- B) Herşey karmakarışık.
Ayırmak olmaz artık.
- C) Bir sıraya dizilmiş,
Gözyaşlarını silmiş.
- D) Bir ömür geze geze
Takvimdeki denize
- E) Birdenbire bu meltem
Ve dalgalandı perdem.

17. Aşağıdaki dizelerin hangisinde “ki”nin yazımında bir yanlışlık vardır?

- A) Biliyor musun, az az yaşıyorsun içimde
Oysa ki seninle güzel olmak var
- B) O kadar geçiyorlar ki sadece duyuyorum
Bir an bir yerde ölümü tanımazlığımdan
- C) Yunus ki bu toprakta açılmış, gülmüş
Bir dem o da ağlamış, avunmuş, gülmüş
- D) Senin mutluluğun kanımdaki beside
Benim özgürlüğüm paslı zincirde
- E) Gördük ki insanlar küme küme
Altında hep aynı şemsiyenin

18. Gürol İrzık ve Robert Nola, bilimin kesin bir tanımını yapmak

yerine aile benzerliği yaklaşımı kavramını öne sürüyor.

Ludwig Wittgenstein'dan uyarladıkları bu kavram şöyle

işliyor: Nasıl ki bir ailenin üyeleri birbirine tıpatıp benzemez
ama yeterince benzer özellikleri taşırsa bilimin alt alanları
da birbiri ile tamamen aynı değil ama bazı temel özellikleri
paylaşırlar.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin hangilerinde ünlü düşmesi yoktur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

19. “Ben o oyunu bilmiyorum, bana da anlat!” Daracık yatakta doğrulmaya çalıştım. Sabah nazik eliyle omzuma bastırıp beni gerisin geri ittirdi. “Önce dikkatle dinle. Öğrendiğinde oynarsın olmaz mı? Ama hızlıca kavraman gerekiyor. Çünkü hayatlarımız bu yolculuktan uzun sürmeyecek.” Kaşlarını çattım, kıkırdıyordu. Gaz lambasının titrek ışığında dudaklarının kenarlarına karanlıklar doldu.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünlü daralması
- B) Ünsüz değişimi
- C) Ünlü türemesi
- D) Ünsüz düşmesi
- E) Ünlü düşmesi

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI-1

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1.

YAĞMUR

Uyu! Gözlerinde renksiz bir perde,
Bir parça uzaklaş kederlerinden.
Bir ruh gülümsüyor gibi derinden,
Mehtabın ördüğü saatler nerde?
Varsın bahçelerde rüzgâr gezinsin,
Yağmur ince ince toprağa sinsin,
Bir başka âlemden gelmiş gibisin,
Dalmış gözlerinle pencerelerde.

Ahmet Hamdi TANPINAR

Bu şiir parçasının temasını yazarak temayı anlatan kısa bir deneme parçası yazınız.

2.

BİR YOLCUYA

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda
Gördüğün bu tümsek Anadolu'nda,
İstiklal uğrunda, namus yolunda
Can veren Mehmed'in yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele,
Mehmed'in düşmanı boğduğu sele
Mübarek kanını kattığı yerdir.

Düşün ki, haşrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin
Bir harbin sonunda bütün milletin
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.

Necmettin Halil Onan

a) Bu şiirde üzerinde durulan değer nedir, bu değerın sizde uyandırdığı duyguları kısaca ifade ediniz.

b) Verilen şiirin hangi bilimle ilişkisi vardır, şiirden örneklerle açıklayınız.

3. Gazeteci:

(I) ----?

Profesör:

– Türkoloji bölümünü üniversitede bilerek ve isteyerek seçtim. Küçüklükten beri bu bölüme bir yatkınlığım mevcut. Zamanla kitaplarla da içli dışlı olmam dil bilimi konusunda beni daha da meraklı bir hâle getirdi. Şu sıralar Osmanlı Dönemi'nde kullanılan eski Türkçenin dil bilimi kuralları üzerine çalışıyorum.

Gazeteci:

(II) ----?

Profesör:

– Üniversitelerin sayılarının artması maalesef niteliklerinin de artması anlamına gelmiyor. Nicelik arttıkça nitelik düşüyor maalesef. Ancak bununla birlikte birçok üniversitede dil bilimi konusunda değerli bilim insanlarımız mevcut. Onlar çok kıymetli çalışmalar yapıyor. Maalesef ki bunlar bireysel olarak algılandığı için bu çalışmaların dil bilimi konusunda ses getirmeleri oldukça güç oluyor.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere uygun olabilecek sorular yazınız.

I.

II.

4.

YAĞMUR

Uyu! Gözlerinde renksiz bir perde,
 Bir parça uzaklaş kederlerinden.
 Bir ruh gülümsüyor gibi derinden,
 Mehtabın ördüğü saatler nerde?
 Varsın bahçelerde rüzgâr gezinsin,
 Yağmur ince ince toprağa sinsin,
 Bir başka âlemden gelmiş gibisin,
 Dalmış gözlerinle pencerelerde.

Ahmet Hamdi TANPINAR

Verilen şiiri betimleme paragrafı şeklinde oluşturunuz.

5.

Başarıya giden yolda bir insanın ilk ve en büyük düşmanı yine kendisi ve dolayısıyla kendi tembelliğidir. Burada tembelliği tanımlamaya gerek yok. Onu tüm insanlık muhakkak az çok tanır. Ancak unutmamak gerekir ki karşımızda aslında oldukça sinsi bir düşmanımız var çünkü tembellik insanın karşısına çıkıp öyle yiğitçe savaşmaz. Biçimden biçime girerek insanı alt etmeye çalışır. O hâlde uyanık ve güçlü olmak zorundayız. Güçlü olalım ki olası başarılarımızı tembelliğe bırakmayalım.

Bu parçanın konusunu, ana düşüncesini ve yazılış amacını yazınız.

Konu:

Ana Düşünce:

Yazılış Amacı:

6. Çocuğun kirpikli çocuk gözleri vardı. Yemek yediği iskemlenin üstünden inip kediye gitti. Kedi sobanın yanında kedileşip duruyordu. Birinci Dünya Savaşı'nda yapılmış dolap, odada çok yer tutuyor. Kapaklarının cilaları aşınmış. Dolabın durumu uygunsuz. Oturmalıklar köşeli. Mutlu çağların küflü eskimiş çay bardakları, sararmış pembeleriyle oradalar. Sen git, diyorlar, sen gittikçe yüzün güzelleşiyor. Yalnız bu odada, o dolap yapayalnız olmasa buradan gitmek, yıkanmış çamaşır kokan serin akşama çıkmak kolay. Duygulanmamızdan, sevgimizden utanır olduk. Sevgisizliği savunmayı, akli yüceltmek sandık.

Aşağıda düzyazı türlerinin anlatım niteliklerine ait bazı özellikler verilmiştir. Bu özelliklerden hangilerinin verilen metinde bulunduğunu işaretleyiniz.

Özellikler	
1. Öyküleyici anlatıma yer verilir.	☐
2. Nesnel ifadelerden yararlanılır.	☐
3. Varlıklar niteleyici özellikleri ile verilir.	☐
4. Kanıtlama amacı vardır.	☐
5. Bilgi verme amacıyla yazılır.	☐
6. Doğrudan anlatıma başvurulur.	☐
7. Dolaylı anlatıma başvurulur.	☐
8. Benzetmeden yararlanılır.	☐
9. Edebî bir metin türünden alınmıştır.	☐
10. Betimleyici unsurlar yer alır.	☐

7.

Bana bakınca hüznün dudakları titriyor
Gökte renkler çaresiz, ufukta güneş yarım
Ya bu yollar umutsuz duraklarda bitiyor.
Ya da hep umutsuzca yürüyor ayaklarım

Bu dizelerde ses olayı görülen sözcükleri bularak hangi ses olayının görüldüğünü yazınız.

8. Aşağıda verilen cümlelerde virgölün kullanım gerekçesini yazınız.

- a) Dilin bir anlatım aracı olduğu düşünülürse yazıyı bir şeyler anlatmaktan uzaklaştırmak, yazarın söylediklerinin hiçbir önemi olmadığını ileri sürmek, yazıyı sesle ve renkle bir tutmak umutsuzluğun yarattığı bir yozlaşmadır.

Kullanım gerekçesi:

- b) Deneme yazarı, deliller getirip fikrini ispatlamaya ihtiyaç duyar ve kesin hükümler vermeye çalışır.

Kullanım gerekçesi:

9. Yazdığı sosyal içerikli hikâyelerle Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü kazanan, edebiyat hayatında neredeyse yarım asrı deviren 2012 TÜYAP Kitap Fuarının onur yazarı Gülten Dayıoğlu ile geçmiş 49 yılı konuştuk.

– Türk yayıncılığında çocuk kitapları ve çocuk edebiyatı son yıllarda bir ivme kazanıyor. Siz nasıl değerlendiriyorsunuz bu durumu?

– Öncelikle bu bir hayaldi ve gerçekleşti. İlk çocuk kitabım 1963'de yayımlandı. Aslında öykücülüğten geldim, çocukluğumdan beri, ilk gençlik çağlarımda da hep öyküler yazardım. Sonradan öğretmen olunca çocuğun varlığının bilincine vardım. O zamanlar çocuk edebiyatı diye birşeyin lafını ettirmezlerdi. Ben çocuk edebiyatı dalında yazmaya başladıktan sonra tek hedefim çocuklara nitelikli kitaplar yazabilmektir. Kendimi bu doğrultuda yetiştirmeye adanmışım. Çocuklar için yazan yazarların da aynı hedefe odaklanmasını hayal ediyordum. Hayalim gerçekleşti ancak benimde düşünemediğim bir durum çıktı ortaya. Yanılmışım. Çocuklar için yazarların ve kitapların da sayısı arttı. Bunu demeye üzülüyorum ama bu çoğalmaya karşın nitelikli çocuk kitapları yazarların sayısı çok az. Rafları çocuk edebiyatı ilkelerine ters düşen cici-bici kitaplar doldurdu. Çalakalem yazdıkları için içleri boş. Ne dili ne de içeriği çocuğa göre. Bu alanda çocuğa görelilik diye bir kavram var oysa ki.

Bu mülakat parçasındaki yazım yanlışları olan sözcüklerin altını çizerek doğrularını yazınız.

Bu ünite de neler öğreneceğiz?

İçerik Çerçevesi

- **Anlam Arayışı** teması çerçevesinde Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak bir edebî metinde anlamın oluşmasını sağlayan unsurların kavranması için **hikâye**, deneyimleri kişisel bir bakış açısıyla yansıtan **anı (hatıra)** ve Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan şiir parçaları ele alınmıştır.
- Bu metin türlerinden hareketle söz varlığı çalışmalarına yer verilmiştir.
- Bu metin türlerinden hareketle söz varlığı çalışmalarına yer verilmiştir.
- Metinlerin dil ve anlatım özellikleri ele alınırken **Türkçenin ses bilgisi, yazım kuralları, noktalama** işaretleri üzerinde durulmuştur.
- Ara metin olarak İstiklal Marşı ile ilgili sorulara yer verilmiştir.
- Bu tema içeriğinde; hikâye, anı, şiir türlerine yönelik hatırlatıcı bilgiler kısa anlatımlarla verilmiştir.
- Çalışkanlık, dostluk, estetik, saygı, sorumluluk değerleri etkinlik ve sorular ile vurgulanmaya çalışılmıştır.
- Felsefe, psikoloji, dil bilim, tarih bilim dalları edebiyatla ilişkileri bakımından değerlendirilmiştir.

Temel Kabuller

- Bu temada öğrencilerin konu, tema, ana düşünce vb. içeriğe dair unsurları, metinle iletişim kurma sürecini, şiir türlerini, edebî metinlere yönelik temel kavramları bildiği kabul edilmektedir.

Köprü Kurma

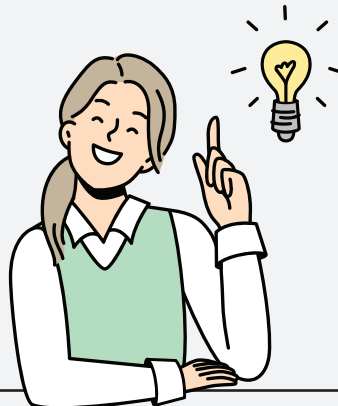
- 8. sınıfta hikâye, anı ve şiir türleriyle ilgili edinilen bilgiler, bu temada öğrenilecek bilgilere ve metin tahlili sürecinin sonraki aşamalarına temel oluşturacaktır.

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

- Anlam arayışı temasında ele alınan metin türleri ve tema çerçevesindeki diğer konular; etkinlik (açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirme), çoktan seçmeli sorular ve yazılı hazırlık çalışmaları ile sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar

- konu, tema, ana duygu, ana düşünce, yardımcı düşünce, yazma amacı, yazarın tutumu, yazar-metin ilişkisi, örtük ileti, açık ileti, çağırışım

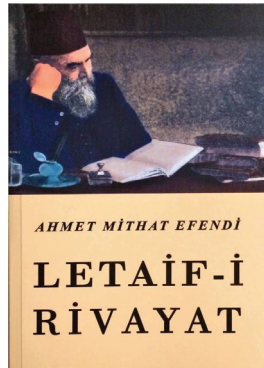

Kısa Bilgiler

HİKÂYE (ÖYKÜ)

Olmuş ya da olması mümkün olayları edebî ve kurgusal olarak anlatan, kısa yazılara hikâye denir. Hikâyede yoğun, özlü bir anlatım esastır; dil ve anlatım yazarın başarısını belirleyen en önemli öğedir. Anlatıcı, olay örgüsü, kişi, yer, zaman öyküyü oluşturan temel unsurlardır. Hikâyede kişiler, yer ve zaman, romana göre oldukça sınırlıdır. Kişiler, ayrıntılı olarak ele alınmaz ve derinlemesine psikolojik tahlillere yer verilmez. Ahenkli ve etkili bir söyleyişin ön planda olduğu bu edebî türde çağırışım, imge sezgi önemli bir yer tutar.

- Dünya edebiyatında eski bir geçmişe sahip olan hikâyenin ilk örneklerini 13. yüzyılda İtalyan sanatçı Boccaccio (Bokasyo) **Decameron** adlı eseriyle vermiştir.
- Türk edebiyatı Tanzimat'tan sonra Batı kültürünün etkisiyle öykü türünü tanımıştır. Batılı anlamda hikâye, Türk edebiyatına 1870'lerden sonra girmiştir.
- Rus edebiyatında Anton Çehov, Fransız edebiyatında Guy de Maupassant, Amerikan edebiyatında Edgar Allen Poe dünya edebiyatının önde gelen hikâyecileri arasındadır.
- Türk edebiyatında ilk hikâye denemelerini **Müsameretname** adlı eseriyle Emin Nihat Efendi yapmıştır.
- Ahmet Mithat Efendi'nin kaleme aldığı **Letâif-i Rivâyât** adlı eser, Türk edebiyatının ilk hikâye kitabı kabul edilir.
- Tanzimat ikinci dönem sanatçısı Sami Paşazade Sezai tarafından yazılan **Küçük Şeyler**, Türk edebiyatının Batılı ölçütlere uygun kaleme alınan ilk öykü kitabıdır.
- Hikâye türünün ilk olgun örnekleri ise Servetifünun Dönemi'nde Halit Ziya Uşaklıgil, Hüseyin Cahit Yalçın, Mehmet Rauf gibi sanatçılar tarafından kaleme alınmıştır.
- Özellikle Millî Edebiyat Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında bu tür, Batılı örneklerle boy ölçüşecek seviyeye ulaşmıştır.
- Hikâyeciliği meslek hâline getiren Ömer Seyfettin ile önemli bir atılım gerçekleştiren Türk hikâyeciliği, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Memduh Şevket Esendal, Sabahattin Ali, Sait Faik Abasıyanık, Tarık Buğra, Selim İleri, Mustafa Kutlu, Sevinç Çokum, Adalet Ağaoğlu gibi sanatçılarla Türk edebiyatının vazgeçilmez bir türü hâline gelmiştir.

Kısa Bilgiler

Hikâyelerde yapı unsurları dörde ayrılır.

- 1. Olay Örgüsü:** Hikâye kahramanının başından geçen olay ya da durumdur. Hikâyedeki temel unsurdur. Anlatı, çoğunlukla bir veya birkaç olay çevresinde gelişir. Olaylar; yazarın kurgusuyla sıralanır, sebep-sonuç ilişkisiyle birbirine bağlanır. Okurun dikkatini dağıtacak karmaşık olaylara yer verilmez. Olay halkaları birbirini kronolojik olarak takip eder. Bazen anlatıcının tercihinin bağlı olarak olay sondan başa doğru ya da ortadan başlanarak verilir.
- 2. Mekân(Yer):** Olayın geçtiği yer, çevre olarak bilinir. Bu yer ev, okul, bahçe, sokak olabileceği gibi insanın iç dünyası da olabilir. Olayın anlaşılabilirlik kazanması için mekân betimlenir. Hikâyede bu betimleme ayrıntıdan uzakken romanda ayrıntılı olarak yapılır. Yazar, olayın akışı içinde mekân hakkında bilgiler verir.
- 3. Zaman:** Olayın başlangıcından bitişine kadar geçen süreyi kapsar. Olay, bu zaman dilimi içerisinde gerçekleşir. Zaman başlangıçtan sona doğru akabileceği gibi sondan başa doğru da akabilir. "Gün, ay, yıl, bir sabah, ertesi gün, bir hafta sonra..." gibi ifadeler zamanı gösterir. Zaman, hikâyedeki olayla başlayıp sürerse buna **gerçek zaman** denir. Olay, hikâye kahramanlarının geçmişi anımsamasıyla başlayıp içinde bulunan zamana kadar devam ederse bu zamana da **kozmik zaman** denir. Modern hikâyede olayların kronolojik sıraya uyularak anlatılmasına çoğu zaman önem verilmez.
- 4. Kişiler:** Hikâyede olayları başlatan ve genişleten şahıs kadrosudur. Hikâyede kişi sayısı azdır. Serim bölümünde tanıtılan kahramanlar hikâyenin sonuna kadar kalır. Hikâyenin ileriki aşamalarında hikâyeye yeni kahramanlar katılmaz. Kahramanlar, gerçek olabileceği gibi gerçeğe uygun tasarlanmış kişiler de olabilir. Kahramanlar, okuyucunun zihninde canlandırılmak için ayrıntıya girilmeden betimlenir. Kahramanların, kendine özgü ayırt edici özellik taşıyanlarına **karakter**; kıskançlık, cimrilik, korkaklık gibi abartılı özellik taşıyanlarına **tip** denir.

Öykülerde ve diğer anlatmaya bağlı metinlerde anlatıcı (yazar); olaylara, şahıslara, şahısların içinde bulunduğu duruma üç farklı bakış açısıyla yaklaşabilir.

- **Hâkim (İlahi-Tanrısal) Bakış Açısı:** Üçüncü tekil kişi ağzından yapılan ve anlatıcının görünen - görünmeyen her şeyi bildiği bakış açısıdır. Anlatıcı; kahramanların geçmişlerini, hissettiklerini, düşündüklerini, ne yapacaklarını bilir.
- **Kahraman Bakış Açısı:** Anlatıcı, hikâyenin kahramanıdır. Anlatıcı öyküyü kendi bakış açısıyla anlatır. Anlatım, birinci kişinin ağzından (ben - biz) yapılır.
- **Gözlemci (Müşahit) Bakış Açısı:** Anlatıcı sadece gözlemci durumundadır. Anlatıcı kahramanlardan daha az şey bilir. Olup biteni kamera tarafsızlığıyla, üçüncü tekil kişi ağzından anlatır.

Etkinlik-3

Aşağıdaki hikâye parçalarının hangi bakış açısıyla yazıldıklarını boşluklarla belirtilen yerlere yazınız.

a)

Yol boyu kavak ağaçları, köprü, yokuş yukarı dar sokak. Sokağın bitiminde kediye gördüm. Yıkık bahçe duvarından duta tırmandı, oradan da çatıya. Baktım baca tütüyor. Rüzgârda savrulan kül rengi, yoğun bir duman. Kedi dumana girdi çıktı, kiremitlerin arasında kayboldu sonra. Bahçe kapısının önünde durdum. Girsem yol bitecek. “Ömür biter yol bitmez.” Kentlerin, otellerin duvarlarında yazılıydı. Bir geminin beyazında, trenlerin, uçakların altında. Bekleme odalarında, gar saatlerinde, kamyonların otobüslerin ön camlarında yazılıydı. Ya da biri, tanıdık bir ses, hep bu tümceyi fısıldadı kulağıma. “Ömür biter yol bitmez.”

b)

Gözleri doldu; Beyoğlu Caddesi o mahşer kalabalığı ve iki keçeli ısıltılı vitrinleriyle hatırına gelince içini çekmekten kendini alamadı. Geçen yıl bu mevsimde ve bu saatlerde sinema çıkışı kız, erkek bir sürü arkadaşla pastacılarla uğrayıp ne isterlerse atıştırmış, üstelik kutu kutu doldurup apartmana götürmemişler miydi? Ya, dadandığı muhallebici... Keşkül üzerine dondurma yerler ve tekrar sinemaya koşarlar, gece seansına yetişirlerdi.

c)

Hastayım diye inledi, kendisini yatağa attı. Ateşler içinde yanıyordu. Yusuf kendinden geçti ve üç gün üç gece sayıkladı durdu. Hekimler çağırıldılar. Hekimler ona ilaçlar verdiler. Avuçları yumulmuş açılmıyordu. Üçüncü günün sonunda Yusuf gözlerini açtı, bu arada elleri de gevşedi, parmakları açıldı.

Kısa Bilgiler

Tema

Hikâyedeki temel duygu veya düşüncedir, soyut ve geneldir. Aşk, yalnızlık, umut, hasret, yaşama sevinci, sevgi, dostluk... birer tema örneğidir.

Konu

Hikâyedeki duygu veya düşüncenin somut bir duruma bağlı olarak ele alınmasıdır. Konu temayı sınırlandırır. Türkiye’de aile bağları, vatanından ayrılan bir çocuğun hissettiği yalnızlık duygusu, suçsuz birinin ceza almasına neden olmanın yarattığı pişmanlık, hayatın tüm sıradanlığına rağmen güzel oluşu... birer konu örneğidir.

Karşılaşma

Olay çevresinde gelişen edebî metinlerde karşılaşmaları, olay halkalarını veya yeni durumları oluşturacak şekilde kahramanların yüz yüze gelmeleridir.

Çatışma

Hikâyede karşıt duygu, düşünce ve isteklerin; kişilik özelliklerinin bir arada sergilenmesi ile ortaya çıkan durumdur. Olayların dayandığı asıl ögedir, merak duygusunu canlı tutar: hayal-gerçek, tutumluluk-savurganlık, bilgelik-cehalet, ağa-köylü çatışması vb. zıtlıklardan doğan durumdur.

1. Hayri Efendi donakalmıştı (çok şaşırarak, inanmamak).
 Müsteşarın suali (soru) hâlâ kulağında idi, o “Gönderilmedi mi?” diye sormuştu. “Hayır” demişti, bundan gönderilmediği manası çıkmaz ki... “Hayır efendim, gönderildi.” deseydi elbette daha açık (kolay anlaşılır, vazıh) olurdu. Fakat araya lakırtı karıştı (anlaşılması güçleşmek). Demek müsteşar noksan (eksik) anlamış, noksan değil, büsbütün yanlış anlamış.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisinin anlamı yay araç içinde yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bu dağ tepesinde bütün dünya ile alakasını kesmiş, garip, fakir köylülerin cehaletlerinden başka ne günahları olur? Hâlbuki o suçun sorumlusu da kendileri değil.

Bu sözleriyle yazar,

- I. Köylülerin bilgisizliğine
- II. Dağ köylerinin kaderine terk edilmesine
- III. Köylerdeki eğitimin yetersizliğine
- IV. Köylülerin bilgilenmekten kaçınmasına
- V. Eğitime gereken önemi vermeyen yetkililere

durumlarından hangilerine eleştiride bulunulmamıştır?

- A) I ve III B) I ve V C) II ve IV
 D) III ve IV E) IV ve V

3. Onlara dikkatle baktığımı gören kahveci, yanımdan geçerken:

– Allah kimseyi düşürmesin... Bu ihtiyar kadının genç bir damadı vardı. Balkanlar’da şehit oldu. Geçen sene de kızı sizlere ömür vefat etti, torunuyla yalnız kaldı... Derhâl gözümün önünde bir aile faciası canlandı: Yıllarca sürmüş resmî muamelelerden sonra bağlanan birkaç kuruş maaş, aylardan beri çıkmıyordu. Vaktiyle çok iyi günler gördüğü, hâlindeki saffet ve tatlılıktan belli olan büyükanne, yavaş yavaş bütün ev eşyasını satıyor; nihayet sıra küçük saka kafesine geliyor...

Kahveci vasıtasıyla, büyük hanımla pazarlığa girişiyorum; kafesini istediği fiyata satın alıyorum. Büyük hanım, masa üstüne bıraktığım parayı, birdenbire alamıyor. Böyle alım satımlar olağan şeyler olduğu hâlde, ona ağır geliyor.

Reşat Nuri Güntekin’in Kuş Yemi adlı hikâyesinden alınan bu parçayla ilgili,

- I. Toplumsal sorunlara yönelik göndermeler yapılmıştır.
- II. Gururlu bir kadının düştüğü yoksulluk konu edilmiştir.
- III. Kişi betimlemesi yapılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
 D) I ve III E) I, II ve III

4. Ben de ağlamaya başladım. O hastalandığından beri Pervin’in yanında yatıyordum. O gece hiç uyuyamadım. Dalar dalmaz Hasan’ın hayali gözümüzün önüne geliyor “İftiracı! İftiracı!” diye karşımda ağlıyordu. Küçük muhayyilem o vakit ki dinî terbiyenin dehşetleriyle dolmuştu. Yarın ahirette kim bilir kardeşim, o haksız yediği tokadın hakkını benden nasıl çıkaracaktı?

Bu hikâye parçasına hâkim olan duygu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hayal kırıklığı B) Pişmanlık C) Sitem
 D) Merhamet E) Yakınma

5. (...) Küçükken köyün harman yerinde beraber emeklemişler; sokağın gübreli tozlarında beraber yuvarlanmışlar; sıska inekleri, ellerinde boylarından büyük bir değnekle, köyün kıyısından geçen sığırtmaca beraber götürmüşler; kanalda beraber kurbağa taşlamışlardı. (...)

(...) Dostluklar, hovardalıklar, kabadayılıklar... Yalnız ekmek düşünenlerde yavaş yavaş yok olmaya başlayan bu hisler ve hareketler, bir hatıra bile olamayacak kadar kafalarda sislendi. (...)

(...) Bir gün Zağar Mehmet, tarlasını kanaldan sularken arkın yavaş yavaş boşaldığını, meydana sarı bir çamur tabakası çıktığını gördü. Başını kaldırıp evvela kanala, sonra biraz yukarıdaki Dedemköylü Mehmet'in tarlasına baktı. Suyu orada önlediklerini ve kendi tarlalarını suladıklarını gördü. (...)

Bir hikâyenin farklı bölümlerinden alınan bu parçalardan hareketle bu hikâye ile ilgili

- Arası bozulan iki çocukluk arkadaşının yaşadıkları anlatılmıştır.
- Ders vererek okuru iyiye yönlendirmek amaçlanmıştır.
- Sevginin çıkara feda edilebileceği olumsuz bir örnek gösterilmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

6. Hem bizim yaradılışımızdaki insanlar birbirine sevgi için doğmuştur. Sana demiyorum ki bir su kıyısında bir elli, yüz dönümlük arazi alma! Bir de iyi arkadaş bul yanma. Harmanını köylülerle beraber yap. Bir gün o harmanda sen çalışırsın, ertesi gün, öteki köylünün harmanına gidersin. Şimdi köylüler böyle yapıyorlar, biliyor musun? Ne hoş şey! Ha, değil mi?

Bu hikâye parçasında vurgulanmak istenen değer aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dayanışma B) Saygı C) Dostluk
D) Adalet E) Sevgi

7. I. Kör karanlığıydı sabahın. Henüz sokak lambalarının sönmediği, gece vardiyasından çıkanların evine döndüğü vakitlerdi.
- II. Gözleri döndü, oturduğu yerden kalkıp gırtlğından aldığı bütün güçle bağırırdı. Üç adım ileri gitti ve gözü kararır salonun ortasına yığılıverdi.
- III. Yeşil dağlar, nisan yeşili... Açık, parlak, sevimli, cana can katan bir yeşil... Baharda yaşanırdı Dönertaş köyünde.
- IV. Bir oda... Basık, kasvetli bir oda. 1950'lerin modasına uygun şekilde, ahşap oyma mobilyalarla döşenmiş, insanı ürperten bir oda.
- V. Kara kaşlı, kara gözlü, kara saçlı bir delikanlıydı Çopurun Cemil. Gülümsemesi; saçıyla, kaşıyla, saçıyla zıtlık oluşturan yüzüne bütünüyle yayılırdı.

Numaralanmış parçaların hangilerinde aynı hikâye unsuru üzerinde durulmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

8. (...) Bekleyecek vakit yok, bey... Elli haneli köyde ölenlerin sayısı altıyı buldu." dedim. Çatık bir çehre ile: "Peki peki... Sen git, işinle meşgul ol. Biz icabına bakarız." dedi. İki gün sonra jandarma ile köye solfato ilacı geldi. Birkaç gün doktoru bekledikten sonra dayanamadım.

Yağışlı bir havada canımı dişime takarak tekrar kasaba merkezine indim. "Bey, ayaklarını öpeyim. Bilmediğimiz bir hastalığa solfato ilacı kâr eder mi?" dedim. Müdür bu defa hiddetlendi. "Ne diye izin almadan işini bırakıyorsun?" diye beni azarladı. (...)

Salgın - 1936

Salgın adlı hikâyeden alınan bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir köyü derinden etkileyen bir hastalık söz konusudur.
- B) Tehlikenin farkında olan kahraman, önlem alınmasını istemektedir.
- C) Hastalığa karşı solfato adlı bir ilacın yararlı olacağı düşünülmüştür.
- D) Yetkililer, köyü etkileyen hastalığın ciddiyetini kavramaktan uzaktır.
- E) Hastalık önlem alınamayacak kadar yaygın ve tehlikelidir.

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI-2

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Mustafa Kemal, asker dolu kamyonun arkasında açık otomobilinde, bağırışan, haykırışan, ağlaşan halk arasından:

– İşte... İşte o... İşte Mustafa Kemal!... seslerini duyarak geçti, gitti.

Bir hamle etseler, daracık Rıhtımboyu üstünde Mustafa Kemal'i nefessizlikten boğabileceklerini ürkerek düşünüyorduk. Bu dehşet hissi altındaki kalabalığın yığılılığı nedir, onu hiçbir zaman İzmir'in o akşamında olduğu kadar anlamak fırsatını bulamadım.

Karargâhlar Bornova köyünde idi. Biz de bir İngiliz evine yerleşmiştik. Akşamları Mustafa Kemal beni ve Yakup'u alır, Göztepe'deki köşküne götürürdü. En bahtiyar saatlerimizi orada geçirirdik. Osmanlıcada tahkiye denen bir söz vardır; bu iyi, tatlı ve sürükleyici anlatışta Mustafa Kemal'e yaklaşabilen belki hiç kimse görmedim.

a. Bu anı parçasından hareketle anı türünün üç (3) özelliğini yazınız.

1.

2.

3.

b. Bu metnin çağrıştırdıklarından hareketle öyküleyici anlatımdan yararlanarak en az 60 sözcüklük bir metin yazınız.

2. Aşağıdaki parçalarda kullanılmayan hikâye unsurunu boş bırakılan yere yazınız.

Rüzgâr sakın esiyor, parklarda oturanlar bu sukûneti iliklerine kadar hissederek bulundukları yerlerde olabildiğince yayılıyorlardı. Naci, ağzını biraz da yayararak rehavetten neredeyse göz kapakları kapanacak kadar sarkmış olan Halim'e:

a)

– Yeter artık! Gidelim, dedi. Halim, hızlıca gözlerini açıp,
– Bir yere mi yetişeceğiz?

Kıvr kıvr saçlarını kabarmasın diye lastik tokayla bağlamış, pembe çerçeveli gözlüğünü uygun şekilde yüzüne yerleştirmişti. Sözcükleri yerli yerine kullanamama endişesiyle sözlerine başladı. Endişesi gerçek olmuştu: A'lar e'ye, z'ler s'ye evriliyor; düşündükleriyle söyledikleri arasında bağ kurulması zorlaşıyordu. Ağustosun sıcaklığı içine işlemiş, şakaklarından süzülen terler hâlini bir kat daha zorlaştırmıştı.

b)

3. Geven Çiftliği köyünün ağası Hüseyin; orta boylu, geniş omuzlu, ağır gövdeli, çakır gözlü, basıkça burunlu, kısa kesilmiş çember sakallı, iri ağızlı, yetmişlik, dinç bir ihtiyar. Görenler elli yaşında sayarlar. Denilebilir ki buraların en çalışkan, en becerikli, en yırtıcı ve zengin adamıdır. Ekmeğini taştan çıkarır. Başkalarının ellerinden aldığı da olur. Bu son yıllarda çocuklarını, kardeşinin çocuklarını, güveylerini, hepsini askere aldıklarını ileri sürerek işlerinin yüzüstü, birçok çoluk çocuğun da kendi başına kaldığını söyler durursa da inanmamalı. İşlerini kendi görür, çocuklarını, güveylerini, kardaşını ve onun çocuklarını yanında yanaşma gibi kullanırdı. Bir orman pazarlığı için Kastamonu'ya inmiş olduğu günlerde, kendi kazalarında hem candarma kumandanı değişti hem de askerlik şubesi reisi. Bu değişikliği, Gevenli, ancak köye döndüğü gece öğrenebildi. Ertesi günü, gidip, "hoş geldiniz" diye karşılaştırdı ise de candarma kumandanı önce davranmış, Geçit Karakoluna telefon edip, Hacı'yı istemiş ve her nedense "Sakın kaçırmayın, kendi gelmezse yakalayın, getirin." diye de sıkı emir vermiş. Candarmalar, gün görmüş adamlar oldukları, Ağa'yı da tanıdıkları, işleri de bildikleri için kumandana "başüstüne" demişler, Ağa'ya da işi anlatmışlardı. Gevenli, atını koşturup şehre indi. Bölük kumandanının da karşısına çıktı.

a) Verilen metinden hareketle bu metnin türüne yönelik en az dört (4) özellik yazınız.

1.

2.

3.

4.

b) Bu parçadaki anlatıcıyı ve anlatıcının bakış açısını yazınız.

Anlatıcı

Bakış Açısı

c) Parçada geçen aşağıdaki deyimlerin anlamlarını yazınız.

Elinden almak:

Ekmeğini taştan çıkarmak:

Yüzüstü kalmak:

4. Fakih, düşündü. Önüne baktı. “Yok” diyecekti. Fakat işte, sefer eğlentisi yapmaya başlayan büyük bir ordunun velvelesi içinde “Kızılma’ya” naraları birbiri arkasına çakan şimşekler gibi gürliyordu. Asker; yalnız sefere gideceği, muharebeye gireceği zaman değil hatta şımardığı, isyan ettiği vakitlerde bile bu nârayı savurmuyor muydu? Daha medresede minimini bir çömezken, sipahi, yeniçeri bölüklerinin bu nârayı bastıklarını işitirdi. Bunu iyice hatırlıyordu. Ama aslının ne olduğunu merak edip öğrenememiş, okuduğu metinlerde bu isme dâir bir şeye rast gelmemişti. Yutkundu. Önüne bağlı duran ellerini sıktı. Artık, “Kızılma örfte yoktur.” diyemezdi. Çünkü... İşte... Duyuyordu! — Var Padişah’ım, dedi.

Bu parçanın hikâye metninin hangi bölümünden alınmış olabileceğini belirleyerek nedenleriyle açıklayınız.

5. Kapı tokmaklarının en büyük gürültüyü teşkil ettiği rahat bir İstanbul kenar mahallesinde, durgun bir kuşluk vakti havada uzaktan uzağa, fasılalarla akseden gevrek, çınlayıcı bir ilahi sesi dolaşüyor. Bir ses ki buluğa ermemişlerin hançerelerinden çıktığı için aydınlıktır denilebilir; içleri nağme ve nur dolu sabun balonları boşluğa üfleniyor, dağılıyor ve çatlıyor gibi... Set üstünde, aşı boyalı, kafesli, cumbalı, bir tarafında kumrular ve güvercinler için hususi bölmeler yapılmış bir evin -vaktiyle hacdan gelmiş olan sahibinden dolayı yeşile boyanmış- kapısı ardına kadar açıktır ve önü kalabalıktır; burada mektebe başlanma töreni yapılacak; ödağacı, buhur dumanlarına gülsuyu kokusu da karışmış. Beyaza yakın uçuk rengine göre damarlarında kan değil, süt dolaştığı sanılan beş yaşında bir çelimsiz çocuk heyecandan büsbütün solmuş; etrafa melûl melûl, görmeden bakmaktadır.

a. Bir anı metninden alınan bu parçayla ilgili doğru olan yargıları işaretleyiniz.

1.	Betimleyici anlatımdan yararlanılmıştır.	☐
2.	Kişisel izlenimler yansıtılmıştır.	☐
3.	Anlatılanları kanıtlama amacı güdülmüştür.	☐
4.	Tanık göstermeden yararlanılmıştır.	☐
5.	İkilemeler kullanılarak anlatım zenginleştirilmiştir.	☐

b. Bu metni dikkatle okuyunuz; daha önce karşılaşmadığınız veya bilmediğiniz varlık, gelenek, durum ve kavramları yazınız.

1.	
2.	
3.	

6. Aşağıdaki parçada yararlanılan anlatım biçimini ve düşünciyi geliştirme yollarını belirleyiniz.

Oturma ve yaslanma yerleri gözenekli siyah sandalyeler, siyah kare masaların iki tarafına özensizce yerleştirilmiş; siyah zemine zıtlık oluşturacak şekilde seçilmiş beyaz tente sıcak içeri vurmasın diye çekilmişti. Bahçenin üç yanı açık olsa da içeride boğuk, bunaltıcı bir hava ve cehennem gibi bir sıcak vardı. Ankara, Ankara olalı bu kadar nemli bir hava görmemişti. Sıcak, Ankara’da terletici değil yakıcıdır. Böyledir de bu yıl tersine döndü sanki iklim.

Anlatım Biçimi

Düşüncüyü Geliştirme Yolları

7. Aşağıdaki dizelerin içerik açısından hangi şiir türüne ait olduklarını boşluklarla belirtilen yerlere yazınız.

a)

Elimde, sükûtan nabzını dinle,
Dinle de gönlümü alıver gitsin!
Saçlarımdan tutup, kor gözlerinle,
Yaşlı gözlerime dalıver gitsin!

b)

Mecliste arif ol kalamı dinle
El iki söylerse, sen birin söyle
Elinden geldikçe sen eylik eyle
Hatıra dokunup yıkıcı olma

c)

Gürzün kösteğini kola takmalı
Arap atı sağa sola yıkmalı
Kargılar mızraklar birden kalkmalı
Fırsat vermeden Arap atlar kaçana

d)

Elin kapısında karavaş olan
Burunu sümüklü, gözü yaş olan
Bayramdan bayrama bir tıraş olan
Berbere gelir de dükkân beğenmez

8.

Küçüldü gittikçe ufka bakan yamaçlar
Başaklar eşliğinde gidiyoruz
Güneşten hakkını almış başaklar
Sudan hakkını almış
Rüzgârdan
Sararmış topraklara karışmış hayallerim
Hakkını almış kaderden
Kederden ve değişmez karardan

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerde görülen ses olaylarını yazınız.

küçüldü

hakkını

sararmış

9. Aşağıdaki parçada yer alan yazım yanlışlarından beş tanesini bulunuz ve gerekçesiyle numaralanmış boşluğa yazınız.

Hürriyet caddesinden yokuşu inerken solda Hakikat apartmanı ile karşılaşsınız. İşte, tam orada 16 temmuz 1953'de bir çocuk dünyaya geldi. Sıradan bir doğumdu bu. Eğitim hayatı da ilginç değildi bu çocuğun; Atatürk ilkokulunda başladığı eğitimini Vatan lisesinde tamamlamıştı. Üniversite eğitimi görmeden atıldı hayata. Müthiş ticari zekâsını çalışkanlığıyla birleştirip birçok manifaturacı dükkânı açtı.

1.

2.

3.

4.

5.

Bu temada neler öğreneceğiz?

İçerik Çerçevesi

- **Anlamın Yapı Taşları** teması çerçevesinde hikâye, yazarın okurla kurduğu iletişimin ön planda olduğu gezi yazısı, ara metin olarak da şiir türü ele alınmıştır.
- Bu metin türlerinden hareketle söz varlığı çalışmalarına yer verilmiştir.
- Metinlerin dil ve anlatım özellikleri ele alınırken **Türkçenin ses bilgisi, yazım kuralları, noktalama işaretleri** üzerinde durulmuştur.
- Ara metin olarak Yunus Emre'den şiir örneklerinin incelenmesi yapılmıştır.
- Bu tema içeriğinde; Cumhuriyet Dönemi hikâyelerinin genel özellikleri, olay-durum hikâyesi, manzum hikâye, gezi yazısı, şiirin ahenk unsurları, şekil bilgisine yönelik hatırlatıcı bilgiler kısa anlatımlarla verilmiştir.
- Adalet, çalışkanlık, dürüstlük, estetik, saygı, sorumluluk, vatanseverlik değerleri etkinlik ve sorular ile vurgulanmaya çalışılmıştır.
- Tarih, psikoloji, sosyoloji, coğrafya bilim dalları edebiyatla ilişkileri bakımından değerlendirilmiştir.

Temel Kabuller

- Öğrencilerin metin kavramı ve metnin yapısıyla ilgili temel bilgilere (serim-düğüm-çözüm, giriş-gelişme-sonuç, dörtlük, dize, ölçü, kafiye düzeni, kafiye, redif, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân vb.) sahip olduğu kabul edilmektedir.
- Türkçenin şekil bilgisine ilişkin kurallarını ve edebî metinlerin ait olduğu dönemin sosyal, psikolojik ve kültürel özelliklerini yansıttığını bildiği kabul edilmektedir.

Köprü Kurma

- 9. sınıfın 2. temasında öğrenilen metin tahlilinin birinci ve ikinci aşaması, bu temada öğrenilecek edebî metinlerin yapısı ile ilgili üçüncü aşamaya temel oluşturacaktır.
- Bu temada edinilen bilgi ve becerilerle 9. sınıfın 4. temasında yapılacak tam metin tahliline hazırlıklar yapılacaktır.
- Hikâye, şiir gibi türlerin içerik ve anlam özellikleri yapı unsurlarıyla birleştirilerek çözümleme ve değerlendirme süreci tamamlanacaktır.
- Metinlerin, toplumdaki edebî zevkin oluşmasında ve kültürler arası bir araç görevi üstlenmesindeki rolüne yönelik farkındalık kazandırılması amaçlanmaktadır.
- Bu temada edinilen bilgi ve becerilerle metinlerde yer alan sanatsal, sosyolojik, psikolojik ve kültürel unsurlar değerlendirilir.

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

- Anlam arayışı temasında ele alınan metin türleri ve tema çerçevesindeki diğer konular; etkinlik (açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirme), çoktan seçmeli sorular ve yazılı hazırlık çalışmaları ile sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar

- serim-düğüm-çözüm, giriş-gelişme-sonuç, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, anlatıcı bakış açısı, öznellik, nesnellik, ahenk unsurları (ölçü, kafiye, redif, durak, kafiye düzeni), inografik metin, kültürel farkındalık

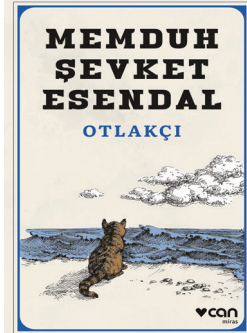
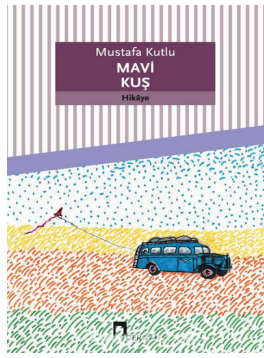
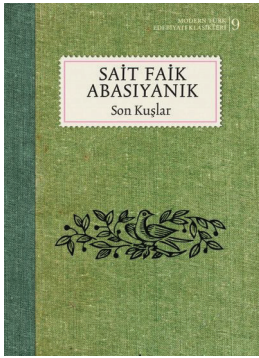

Kısa Bilgiler

Cumhuriyet Dönemi Hikâyelerinin Genel Özellikleri

- Gerçekçi ve gözleme dayalı anlatım öne çıkmış, insan gerçeği işlenmiştir.
- Hikâye; konu, dil ve anlatım bakımından yeni boyutlar kazanmıştır.
- Varoluşçuluk, sezgicilik, modernizm, postmodernizm, gerçeküstücülük gibi Batılı akımların etkisi vardır.
- Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren hikâyeciliğimizin öncü isimleri **Memduh Şevket Esendal, Sait Faik Abasıyanık, Sabahattin Ali, Haldun Taner** gibi sanatçılar olmuştur.
- 1950'lerden sonra özellikle şekil yönünden yenilikler ve tema çeşitliliği, hikâye dünyamızda büyük gelişmelere sahne olmuştur.
- Tema ve şekil yönünden çeşitlenen hikâye türünün gelişiminde **Orhan Kemal, Oktay Akbal, Necati Cumalı, Orhan Duru** gibi sanatçıların yanında **Mustafa Kutlu**'nun da önemli bir yeri vardır.
- Cumhuriyet Dönemi'nde 1960'tan sonra bir yandan toplumcu gerçekçilik gelişirken bir yandan da yazarlar, toplumsal sorunların getirdiği tedirginlik ve bunalımları psikolojik çözümlemelerle okuyucuya yansıtmışlardır.
- Yeni ifade yolları arayan ve farklı teknikleri eserlerinde kullanmaya çalışan sanatçılar, edebiyatta modernist anlayışla ürünlerini vermeye başlamışlardır.
- Alışagelmış tema ve kurgulama yönteminin dışına çıkarak yeni arayışlar içine girme, 1960 sonrası hikâye yazarlarının ortak eğilimidir.
- Bu dönemde içerik olarak bireyin bunalımı, toplumla uyuşamama, huzursuzluk, yabancılaşma ve yalnızlık gibi temaların ele alındığı modernist hikâyeler yazılmıştır.
- Modernist anlayışın yansıması olarak hikâyelerde bilinç akışı, iç konuşma, geriye dönüş gibi anlatım teknikleri kullanılmıştır.
- Türk edebiyatında **Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Nezihe Meriç, Ferid Edgü, Haldun Taner, Bilge Karasu, Adalet Ağaoğlu, Füzün, Vüs'at O. Bener, Latife Tekin, Leyla Erbil, Orhan Duru** gibi yazarların eserlerinde modernizmin yansımaları görülmüştür.

Etkinlik-12

Aşağıdaki parçalarda yay ayraçlarla gösterilen yerleri uygun noktalama işaretleri ile doldurunuz.

a)

Genç kız() İskelede Mümtaz'a rastlamış() beraber oturmuş() kahve içmişlerdi() Sonra Mümtaz onu yolun yarısına kadar çıkarmıştı()

b)

Eleştirmen()
() Bu() içerikten bağımsız olarak hele de başlı başına bir meziyet ya da musibet olarak ele alınacak bir konu değil()

c)

Altın() yakut ve zümrütlerle bezeli kupa() Herat taşından yapılmış maşrapa() Kısacası her şey göz alıcıydı()

d)

Kalan ömrümü bana yaşanılır kılacak iki şey biliyorum() Edebiyat ve gezi()

e)

Kar() yılın ilk karı() Belliydi yağacağı() Kaç gündür neydi o soğuklar öyle()

f)

Dünyanın çeşitli yerlerinden araştırmacılar() daha önce hiç denenmemiş bir şeyi denemek için Japonya'da bir araya geldiler() Uyuyan bir yanardağın çekirdeğinde kazı yapmak()

g)

Kar altında beş on dakika() yarım saat yürüdükten sonra sıcak bir odaya girip parmaklarını hohlamanın zevkine doyulur mu() Ah ahh() Gözlerinizin içi parlar() "Vuuuu! Üşüdüm!" diyerek mangala sobaya yaklaşırken gülümsememek() gülmek elinizde midir() Keyifle hatırlarsınız üşüdüğünüzü()

h)

Uçsuz bucaksız çöl kumlarının ortasında yükselen biçimli dağlar() Yapımlarına bir tek gökyüzündeki kavurucu güneş şahit() Söz konusu Mısır Piramitleri olunca hemen ardından pek çok gizemli gerçek ve bugün hâlâ yanıt arayan sayısız soru geliyor akıllara()

ı)

Haydarpaşa Tren Garı() İstanbul'un kentsel dokusuna damgasını vurmuş() onun tarihiyle() kültürüyle özdeşleşmiş yapılardan biri() Burası, iş ve aş uğruna Anadolu'dan vagon vagon akıp gelen insanların İstanbul'a ilk baktıkları yer()

Etkinlik-13

Aşağıdaki cümlelerdeki yazım yanlışlarını bularak cümlelerin doğru hâlini boşluklarla gösterilen yere yazınız.

a)

Ayvalık'da meyve ağaçlarından en çok nar ve ayvanın bulunması üzerine bir çok rivayet vardır.

.....

b)

Romanlarda kendi bildiğini okuyan karakterler, birazda yaratıcıları olan yazarı yansıtır.

.....

c)

Yazınsal metinlerin konusu, insanın doğayla, toplumla yada kendi kendisiyle olan ilişkisinden doğar.

.....

d)

Yarım saatlik bir dinlenmeden sonra Güneş'in batışını izlemek üzere minibüslere binip yeniden Nemrut dağına tırmanmaya başlıyoruz.

.....

e)

Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de, Tuna nehrine doğru yürüdüğünüzde sizi kentin simgesi olan Zincir köprüsü karşılar.

.....

f)

Doğanşehir İlçesi yakınlarındaki Sürgü vadisi ise canlı ala balık yemekleri ve piknik için tercih ediliyor daha çok.

.....

g)

Divriği'de kuşkusuz pekçok taş ustası çalışmıştır ne varki bunların içinde yapı işinde iki kez adına rastladığımız için adını bildiğimiz sadece Ahlat'lı Hürremşah'dır.

.....

h)

Fırat nehri, Taş devrinden itibaren rengârenk bir yelpaze gibi, birbirinden farklı insan topluluklarına ev sahipliği yaptı.

.....

ı)

Doğalgazın bulunması dünyanın en kuzeyindeki tren yolunun inşasına ön ayak oldu.

.....

i)

Bu dağ silsilesi arasında diklemesine uzanan İzmir körfezinin dip kıyıları, ilçenin baştan başa kuzey sınırlarını kuşatır.

.....

1.

“Memleket Hikayeleri” eseriyle Ziya Gökalp ve Ömer Seyfettin tarafından İstanbul Türkçesini en iyi kullanan yazar olarak ilan edildi.

Refik Halit Karay

1888
İstanbul'da 14 Mart'ta dünyaya geldi.
Göztepe Taş Mektep ve Mekteb-i Sultanide (Galatasaray Lisesi) öğrenim gördü.
Maliye Nezaretinde kâtip olarak çalıştı.

1908
İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra memurluğu bırakarak Servet-i Fünun'da çalıştı.

1913-1918
Siyasi mizah yazıları nedeniyle çeşitli illere sürgüne gönderildi.

Bazı Eserleri

Gurbet Hikâyeleri, Yezidin Kızı, Çete, Sürgün, Anahtar, Bu Bizim Hayatımız, Nilgün, Yeraltında Dünya Var, Dişi Örümcek, Bugünün Saraylısı, 2000 Yılı'nın Sevgilisi, Kadınlar Tekkesi, Karlı Dağdaki Ateş, Dört Yarkalı Yonca, Sonuncu Kadeh, Yerini Seven Fidan, Ekmek Elden Su Gölde, Ayın On Dördü, Yüzen Bahçe, Sakın Aldanma İnanma Kanma, Kirpinin Dedikleri, Ago Paşa'nın Hatıratı, Ay Peşinde, Tanıdıklarım, Guguklu Saat, Memleket Hikâyeleri

1919
Anadolu Hareketi'yle İstanbul Hükümeti arasında yaşanan telgraf krizinde İstanbul Hükümeti'ni tuttu.
“Memleket Hikayeleri” ile Türk öykücülüğünde yeni bir sayfa açtı.

1922
“150'likler” listesine alınan Karay, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun ardından Beyrut'a gitmek zorunda kaldı.

1938
Yurda dönen yazar, yeniden gazeteciliğe başladı.

1965
18 Temmuz'da vefat etti.

2. – O gün, kafamın yarıldığı gün hani... Sen bana para vermemiş mi idin, bir iş tut diye?.. Ben hemen ertesi günü potin bağları aldım. Ya senin paranın uğurundan ya benim uğurumdan, o tapon bağları bir satış sattım, ne dersin amca vallahi iki lira kâr kaldı bana. Bağları sattığım gün şeye rastladım, Hasan Çavuş'a. Önce bir surat etti, bir tokat yapıştırdı. Yakayı zor kurtardım. İkinci rastlayışımda arkamdan kovaladı. Üçüncüde bağların en sağlamını çekti aldı. “Hadi bakalım!” dedi. “Bana görünme de ne halt edersen et.” Benim ona görünmememe imkan var mı? O beni görmesin değil mi ya? Görmeyiverdi o gün, oldu bitti...

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Öyküleyici anlatımdan yararlanılmıştır.
B) Olaylar oluş sırasına göre verilmiştir.
C) Deyimlerle anlatım zenginleştirilmiştir.
D) Toplumsal bir bozukluğa işaret edilmiştir.
E) Hayalî unsurlara yer verilmiştir.

3. Yılkı çobanlarının dumana boğulmuş ve yağmurla yıkanmış çadırları, su basan arazide, kızarmış çayırların üzerinde kapkara duruyordu. Buğu tüten kap ağızlarından kokulu, ince, mavi dumanlar yükseliyordu. Zayıflamış aygırlar, sonbahar telaşıyla hüzünlü biçimde kişniyor; kısraklar her tarafa dağılıyordu. İlkbaharda bunları sürüde tutmanın hiç de kolay olmayacağı şimdiden belliydi. Dağlardan inen davar sürüleri bölünmüş gruplar hâlinde dolaşıyordu tarlalarda. Kurumuş, kararmış bozkır enine ve boyuna toynak izleriyle, patikalarla dolmuştu.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada betimlenen varlıklardan biri değildir?

- A) Çadır B) Duman C) Bozkır
D) Çoban E) Aygır

İnfoğrafikten Refik Halit Karay'la ilgili,

- I. Durum hikâyeciliğinin öncü isimlerindendir.
II. İstanbul Türkçesini kullanmadaki becerisi takdir edilmiştir.
III. “Memleket Hikâyeleri” adlı kitabında gazete yazılarını toplamıştır.
IV. Geçimini farklı iş kollarında çalışarak sürdürmüştür.
V. Türk hikâyeciliğinin özgün kalemlerinden biridir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

4. Şaka olsun diye başkasının ağzından yazdığım mektubu okuyunca sinirden köpürdü. Öylesine öfkeliydi ki korktum şaka yaptığımı söylemeye, kabuğuma çekildim, bir kenarda pusup nasıl olsa bu sinir de geçer diye avuttum kendimi. Ama bilmeliydim, farkına varıp olanı olduğu gibi anlatmalıydım. Şimdi hatırlamak istemediğim o üzücü olaylar yaşanmazdı. Ben de ömrüm boyunca bu pişmanlıkla yaşamak zorunda kalmazdım.

Bu parçada vurgulanan değer aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dürüstlük B) Mizah C) Sabır
D) Adalet E) Sorumluluk

5 – 6. soruyu aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu:

– Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

– Türk çocuğu musun be?

– İstanbul'dan geldim.

– Ben de o taraflardan... İzmit'ten!

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağı açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.

Dişsizlikten peltek (tutuk, titrek bir biçimde) çıkan bir sesle I tekrar sordu:

– Ne diye düştün (kötü bir sebeple istemeden bir yerde bulunmak) bu cehennem (çok sıkıntılı yer) ortasına sen? II

Hasan anladığı kadar anlattı. Sonra Kanlıca'daki evlerini III tarif etti; komşusunun oğlu Mahmut'la balık tuttıklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık (elverişli durum) da kendisi IV sordu:

– Sen niye buradasın? Öteki başını ve elini şöyle salladı:

Uzun iş manasına... ve mırıldandı:

– Bir kabahat işledik de kaçtık (kendini göstermemek)! V

5. Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisinin anlamı yay araç içinde yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Bu parçayla ilgili,

- I. Mekândan olumsuz çağrışımlar uyandıracak şekilde söz edilmiştir.
- II. Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.
- III. Ayrıntılı kişi betimlemesi yapılmıştır.
- IV. Zaman unsuru belirgin değildir.
- V. Kişiler, Hasan ve eskicidir.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) III ve IV E) III ve V

7. Durum hikâyeciliğinin önemli isimlerinden biri olan Sait Faik Abasıyanık; denizi, yoksulları, işsizleri, ada hayatını, çocukları ve balıkçıları kendine özgü bir dille anlatmıştır.

Buna göre aşağıdaki hikâye parçalarından hangisi Sait Faik Abasıyanık'tan alınmış olamaz?

- A) Şoför, kasaba içinde sefil dolaşan, sanatının ustası bir genç işsizdi. Yirmi yaşlarında ancak vardı. İyi şofördü ama gençti. Genç adamın eline otomobil verilmezdi.
- B) Derin bir soluk aldı. Evine uğramadan deniz kıyısına koştu. Bir kayığa atladı. Sadrazamın konağına gitti. Mektubu Şah'a verdiğini, hiçbir hakarete uğramadığını, Şah'ın iznini bile almaksızın habersizce kalkıp İstanbul'a döndüğünü söyledi.
- C) Yazın daha parça parça, lime lime, bohça bohça eşyalarıyla gitmek için fazla telaş etmediği Ada'nın bu yakasında, hiçbir ev yoktur. Yalnız bir tek kır kahvesi vardır.
- D) O gün Barba Vasili ile o dev gibi, durmadan değişen Van Gogh tablosu önünde, bir sürü sperka, hanos, iskorpit yakaladık. Sis açıldı, kapandı. Sonra güneş ve imbat, sisleri önüne katarak sürüp götürdüler.
- E) İşte öbür taraftayız. Küçük çocuğun yüzü, soyulmuş bir taze badem gibi parladı. Esmer, adamakıllı esmer bir yüzde bütün bir aydınlık. Sanki yüzünü bir meşale ve bir çağlayan aynı zamanda yıkayıp aydınlatıyor.

9.

Bu resmi en doğru şekilde betimleyen gezi yazısı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Gün batımında Boğaz'ın tadı başkadır, gökyüzünün rengi değiştikçe mavi sular koyu yeşile döner. Konaklara, köşklere tarihin hüznü çöker, âdetâ boyunlarını büküp önlerindeki manzaranın asaleti karşısında sessizce günün ilk ışıklarını beklerler. Sular üstünde kimi demirli, kimi serbest irili ufaklı gemiler ve kayıklar salınır. Geçmişten gelen bir büyü serpilmiştir sanki manzaranın üstüne.
- B) Boğaz denince heybetli bir camiyi net ve açık şekilde göremediğiniz; duruşlarıyla, mimarileriyle, renkleri ve farklı farklı şekilleriyle her biri birbirinden asil kökü ve konakların etkisi altında kalmadığınız bir manzara bulmakta zorlanırsınız. Sanki efsunlu bir hayalin içine girmişsiniz de farkında değilsinizdir. Boğaz denince akla gelen ilk iki renk: yeşil ve mavi. Uyum, ahenk, neşe...
- C) Henüz gün doğarken mihmandarım Halil'in eşliğinde eski Boğaz'ı biraz olsun duyumsayabileceğim bir noktaya geldim. Boğaz'ın sol tarafı birbirlerinden üçer beşer metre aralıklarla kurulmuş, değerli madenler serpiştirilmiş gibi ahenkli bir uyumla yerleştirilmiş konaklarla kaplıydı. Yeşil ve mavi, eski ile yeni, dün ve bugün uyum içindeydi burada. Her şey istediğim gibiydi.
- D) Sağda denize Boğaz'a nazır irili ufaklı eski zaman evleri vardı. Eski yapılaşma anlayışına uygun olarak bahçelerinde, önlerinde, yanlarında ağaçlar bulunan bu evler, zamana meydan okurcasına dimdik ayaktaydılar. Boğaz'da dikkat çeken beyaz yelkenli, yelkenleri açık, küçük bir gemi görülüyor. Yelkenleri açık olduğuna göre ya geliyor ya gidecek. Yer yer gölgeli mavi sular durgun, manzaramı süsleyen minare gururlu...
- E) Boğaz dendiğinde hayal ettiğim manzara bu değildi. Çapraşık, karışık, üst üste binmiş, yamuk yumuk binalar sarmış her yanı. Evet, duymuştum; İstanbul son kırk yılda bambaşka bir hâle bürünmüştü. Ama eksik söylemişler; İstanbul gitmiş, Boğaz kaybolmuş, yerine bambaşka adı İstanbul veya Boğaz olmayan, yepyeni ama çirkin bir şey gelmişti. Yaşadığım hayal kırıklığı sözlerle tarif edilemez.

10. Tren yolculuğu kısa sürüyor. Köln'de karşıma olanca ihtişamı ve yaşlılığıyla Cologne Katedrali çıkıyor. İri yarıdan da iri ikiz kuleleri ve özel aydınlatma efektleriyle iyice heybetli ve ürkütücü bir manzarası var katedralin. Fakat katedralin içi muhteşem güzellikte. Tamamlanmasının yüz yıllar sürdüğünü öğreniyoruz. 157 metrelik Aziz Piyer ve Meryem Ana kuleleriyle dünyanın en büyüklerinden. Savaşın, geçmişin izlerini asit yağmurları yüzünden büründüğü kara rengiyle taşıyor.

Bu parçada yazar, gezdiği yerin aşağıdaki özelliklerinden hangisini ön plana çıkarmıştır?

- A) Toplumsal yapısını B) Tarihî derinliğini
C) Kültürel özelliklerini D) Mimari güzelliklerini
E) Coğrafi konumunu

11. Anlattı erenler: Bir bahar değil,
I
Âşığın ömründe bin bahar varmış.
II
Hicranla ağaran bu saçlar değil,
III IV
Sevgisiz kalan kalp ihtiyarlarmış
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangileri basit yapılıdır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

12. Kış olimpiyatları, kış sporları yarışmalarının yapıldığı
I II III
uluslararası bir spor etkinliğidir. Dört yılda bir, önceden
IV
belirlenmiş bir kentte düzenlenir.
V

Bu parçada numaralanmış sözcükler yapılarına göre ikiye eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. Güneş sisteminin dışında başka bir yıldızın çevresinde
I II
dolanan gezegenlere ötegezegen adı verilir. Kepler ve
III IV
TESS gibi uzay teleskoplarıyla şimdiye dek yaklaşık 5.000
V
ötegezegen keşif edildi.

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. (I) Panama'da yaşayan bir lise öğrencisi, fırlattığı nesnenin bir Cecropia ağacına zarar vererek ağaçta delik oluşturduğunu fark etti. (II) Ancak neredeyse 24 saat bile geçmeden bu deliğin kapandığını gördü. (III) İlginç bulduğu bu olayla ilgili bilim insanlarıyla ortak bir çalışmanın içine girdi. (IV) Yaptıkları deney ve araştırmalar sonucunda ağaçta koloni hâlinde yaşayan Aztek karıncalarının yapılan onarımdan sorumlu olduğunu gördüler. (V) Ancak karıncalar, kolonideki yavruları için herhangi bir tehlike olduğunda bunu yapıyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

15. Evrenin neresindeyiz() Hangi gök cisimlerini inceliyoruz() uzay serüveninde yolculuğumuz nasıl ilerliyor() Gökyüzünü gözlemlemek() her zaman insanlığın önemli uğraşlarından biri olmuştur. Başlarda çıplak gözle yapılan araştırmalar() tarihsel süreçte gelişen teknolojik olanaklarla daha ileri aşamalara taşınmıştır.

Bu parçada yay ayraçla gösterilen yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (?) (,) (?) (,) (,) B) (,) (,) (?) (,) (,)
C) (?) (?) (?) (,) (,) D) (?) (,) (?) (,) (,)
E) (?) (,) (?) (,) (,)

16. Ağıdaki cümlelerin hangisinde virgül diğerlerinden farklı bir işlevde kullanılmıştır?

- A) Bir atomun çekirdeği çevresinde dolanan elektronlar, bu hareketlerini farklı uzaklıklarda gerçekleştirebilir.
B) Dünyadaki enerji gereksiniminin büyük bir bölümü kömür, petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlardan elde edilir.
C) Kırmızı ve yeşil ışık, derimizde ve altındaki dokularda mavi ışığa göre daha fazla ilerler.
D) Astronot, uzay yolculuklarına katılmak için uzun süreli eğitim programını tamamlayan kişidir.
E) Jeodezi biliminin temeli, yaklaşık 2.300 yıl önce Eski Mısır'da atıldı.

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI-2

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Aşağıda Sait Faik Abasıyanık'ın *Karabaş'ın Hakkını Yediler* adlı hikâyesinden bir parça verilmiştir.

Kasabayı baştan başa dolaşan davulcu yorulmuş; harap bir çeşmenin başına çökmüştü. Kuru yalaktaki bir kemik parçasını çatırdatarak yiyen halim bir sokak köpeğine kısık ve kavruk bir sesle:

- Oğlan, dedi, deve güleşi var, deve güleşi. Sen de gelir misin?

Sokak köpeği, arkadaşlarını seçmekte hiç de kılı kırk yaran takımdan değildi. Bazen kuyruğuna teneke bağlayan yaramaz çocuklarla bile senli benli olmuştı. Birçok mahallede dostları, arkadaşları vardı. Davulcuyu küçükten tanırdı. İstasyon boyunda az mı güleş etmişlerdi. İki arkadaş yola çıktılar. Kasaba haricine söğüt ağaçları gölgesinden isteksiz ve kaygısız akan sazan ve yayın balıkları dolu çay kenarına doğru yürüdüler. Deve güleşinin yapılacağı meydanlık orada idi. Tarlalarda ses sada yoktu. Ve bu sessiz sadasız tarlalardan sükût içinde geçtiler.

Mısırlıktan çıkınca yolları bir soğan tarlasına düşer, sonra bir bostan geçilir. Ve en nihayet su kenarı.

a) Bu parçanın alındığı hikâyenin türünü belirleyiniz.

Hikâye Türü

b) Bu parçada yararlanılan anlatım biçimlerini yazınız.

Anlatım Biçimleri

c) Bu parçada geçen aşağıdaki sözcük ve söz öbeklerinin anlamını bağlamdan hareketle tahmin ederek yazınız.

• çökmek:

• baştan başa:

• kılı kırk yarmak:

• senli benli olmak:

• nihayet:

2. Yüzünden düşen bin parçaydı, gözlerinin buğusu neredeyse damlalara dönüşüp gözlerinden yanağına doğru yol oluşturmaya başlayacaktı. Neyse, diye geçirdi içinden. Olana çare yoktu. Asıl şimdi ne yapacaktı? Bu soru, zihninin yenilenmesine, az önceki duygu durumunun başkalaşmasına neden olmuştu. Öyle mi yapsam, böyle mi yapsam derken sonunda kararını verdi ve uyguladı. Hiç ummadığı bir tepki almıştı komşusundan. Bu nasıl olmuştu da aklına gelmemişti?

Bir hikâyeden alınan bu parçaya hâkim olan üç (3) duyguyu bırakılan boşluklara yazınız.

1.

2.

3.

3. Aşağıya kahramanlığı konu alan en az 50 sözcükten oluşan bir hikâye yazınız.

4. Aşağıdaki şiirde yer alan redif ve kafiye gösteriniz.

- a) Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan
- b) Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce bir yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil, ne de bir kol.
- c) Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli,
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli,
- d) Biçare gönüller ne giden son gemidir bu!
Hicranlı hayatın ne de son matemidir bu.
- e) Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler;
Bilinmez ki giden sevgililer dönmeyecekler.

Kafiye

Redif

5. Aşağıdaki parçada yanlış yazılan sözcüklerin altını çiziniz.

Yola 2 haziran 1992'de çıktık. Hiç durmadan Cumhuriyet meydanına kadar gittik. Burada dört yüz yıllık olduğu söylenen Pazar camisini gördük ilk önce. Bahçesindeki ulu çınarın gölgesi öylesine genişteki bu küçük kasaba altına sığabilirdi.

6. Aşağıdaki şiirlerin dizilişlerine göre uyak çeşitlerini belirleyip bırakılan boşluklara yazınız.

a)

Çocukluğum, çocukluğum...
Uzakta kalan bahçeler
O sabahlar, o geceler,
Gelmez günler çocukluğum.

b)

O günü görmek için sade bekleyeceğiz,
Göreceğiz bir sabah yeşil tomurcukları.
Hazırlanıyor gibi, gökyüzü, ufuk, deniz,
Bir sabah dökülecek baharların baharı.

7. Aşağıdaki dizelerde tam kafiye den yararlanılanları işaretleyiniz.

a)

İsmim gezecek pembe dudaklarda elemle
Gözler dolacak bir çocuk ölmüş gibi nemle

b)

Alnımdaki her çizgi beyaz bir gece saklar
Bir başka şafaktır saçımın gördüğü aklar

c)

Farkım ne, emel kaynağı bir körpe çocuktan
Mademki henüz gelmedi son yolcum ufuktan

d)

Bir köprü kurup zulmetin ardında seherle
Bildim gülüp eğlenmeyi ömrümce kederle

e)

Bir müjde taşır her gün uzaktan bana rüzgâr
Elbet gelecek, gelmedi, bir beklediğim var

8. Aşağıdaki şiir parçalarının kafiye düzeni, nazım birimi, ölçü, kafiye ve redif bakımından inceleyiniz.

a)

Kırılır da bir gün tüm dişliler
Döner şanlı şanlı çarkımız bizim
Gökten bir el yaşlı gözleri siler
Şenlenir evimiz barkımız bizim

b)

Yokuşlar kaybolur çıkarız düze
Kavuşuruz sonu gelmez gündüze
Sapan taşların yanında füze
Başka alemlerle farkımız bizim

c)

Can verdi kişinin sunduğu taşlarla zehirden
Her gonca kızıl bir gül açarken yolumuzda,
Üstündeki son dallar ağarmış diye birden
Pas tuttu nihayet suların rengi havuzda.

Kafiye Düzeni: _____
Nazım Birimi: _____
Ölçü: _____
Kafiye: _____
Redif: _____

Kafiye Düzeni: _____
Nazım Birimi: _____
Ölçü: _____
Kafiye: _____
Redif: _____

Kafiye Düzeni: _____
Nazım Birimi: _____
Ölçü: _____
Kafiye: _____
Redif: _____

9. Aşağıda gezi yazısından alınan bir parça verilmiştir. Bu parçadan hareketle gezi yazısının tür özelliklerinden üç tanesini yazınız.

Bir iki caminin kapı alınlığı ile revakları birleştiren bölümüne Vardar Nehri üzerindeki güzelim Osmanlı köprüleri çizilmiş, kimine de Kâbe resmi. Bu resimlerin arka fonunu, bir yaz sıcaklığının duruluğunu taşıyan renkler oluşturuyor. Zamanla dökülen kısımlarını onarmak amacıyla dokunanlar başarılı olamamışlar. Fırça darbeleri kalın izler bırakarak o saydamlığı kırmış. O bilinmez ustaların elinden çıkmış, bu çevreyi görme anlatma gücüyle dolu çalışmalar, herhangi bir el atmayı kabul etmiyor. İsa Bey Camisi, 15. yüzyıl... Bir büyük kütüphane ve türbeden oluşuyor. Osmanlı Balkanlar'dan çekildiğinde kitaplık da kapatılıyor. Caminin yana uzanan bahçesinin, küçük çarşıya açılışı da onu gelip geçilen bir yer yapmış, zaman içinde. Bu da hem camiye hem mezarlığa hem de mezar taşlarına ayrı bir özellik kazandırıyor. Çoğunlukla bizde de böyledir. Camilerimiz, mezarlıklarımız kente karışmıştır. Bu, onların günlük hayatımızdaki alçak gönüllü duruşlarından ötürü ölüm ve sonrası için daha yumuşak yorumlar yapmamızı da sağlar.

1.

2.

3.

10. Aşağıdaki dizelerdeki altı çizili sözcüklerin yapı özelliklerini (basit, birleşik, türemiş) bulup belirtilen boşluklara yazınız.

Yağız atlar kışnedi, meşin kırbaç sakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar...
Gidiyordum, gurbeti gönlümle duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,

Basit Sözcükler

Türemiş Sözcükler

Birleşik Sözcükler

11. Aşağıdaki parçalarda kullanılan noktalama işaretlerinin işlevlerini belirleyerek belirtilen yerlere yazınız.

a. "Tokurcun" dağlarının çam ve köknarlarından kesilmiş; kokuları, kıymıkları ve gıcırtiları insana batan tahta yüklü, uzun arabalar bazen sabahın alacakaranlığında, bazen akşam serinliğinde kasabaya girerlerdi.

1.

Tırnat İşareti ("")

2.

Virgül (,)

3.

Noktalı virgül (;)

b. Balkanlar, Osmanlı izlerini taşıyan kadim bir Türk yurdudur. Buradaki tarihî eserlerde iki husus ilk bakışta dikkat çeker: Türk'ün ince ruhu ve eşsiz sanat kabiliyeti.

1.

Virgül (,)

2.

İki Nokta (;)

3.

Kesme İşareti (')

Bu temada neler öğreneceğiz?

İçerik Çerçevesi

- **Dilin Zenginliği** teması çerçevesinde metin tahlili için kelime zenginliği, anlam çeşitliliği, ifade gücü ve üslup özellikleri bakımından geniş imkân sunan edebî türlerden biri olduğu için roman, ara metin olarak tiyatro, üslubu oluşturan unsurları daha iyi tanımak ve üslupla ilgili değerlendirmelerin nasıl yapıldığına örnek oluşturması amacıyla üslubu konu alan eleştiri ve otobiyografi (öz yaşam öyküsü) türleri ele alınmıştır.
- Bu metin türlerinden hareketle söz varlığı çalışmalarına yer verilmiştir.
- Metinlerin dil ve anlatım özellikleri ele alınırken Türkçenin şekil bilgisi, yazım kuralları, noktalama işaretleri üzerinde durulmuştur.
- Adalet, çalışkanlık, dürüstlük, estetik, özgürlük, sorumluluk değerleri etkinlik ve sorular ile vurgulanmaya çalışılmıştır.
- Tarih, psikoloji, sosyoloji, teknoloji bilim dalları edebiyatla ilişkileri bakımından değerlendirilmiştir.

Temel Kabuller

- Bu temada öğrencilerin roman türünün genel özellikleri ve yapı unsurlarını, anlatmaya bağlı metinlerde kullanılan anlatım biçimlerini, öğretici metinlerin genel özelliklerini, öğretici metinlerde kullanılan anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarını; kültürel, sosyal ve psikolojik temel unsurları, yazılı ve sözlü anlatım aşamalarını, şekil bilgisi ile ilgili dil bilgisi kurallarını bildiği kabul edilmektedir.

Köprü Kurma

- Önceki temalarda hikâye türleriyle ilgili edinilen bilgiler, bu temada tahlil edilecek romanla ilgili öğrenilecek bilgilere temel oluşturur.
- Öğrencilerin daha önce öğretici metinlerle ilgili öğrendikleri bilgiler, eleştiri metninin tahlil edilme sürecinde kullanılır.
- Bu temada dilin zenginliğini yansıtan roman, eleştiri ve otobiyografi türlerinden metinler derinlemesine tahlil edilir; öğrenilen bilgiler 10. sınıfta ele alınan metinlerin tahlil aşamasına ön bilgi oluşturur.
- Öğrencilerin tahlil ettikleri ve karşılaştırma yaptıkları metinler aracılığıyla üslup kavramına ilişkin bilgileri pekişecektir.
- Öğrenciler üslupla ilgili kendi beğenilerini fark edebilecek ve bunu sanat eserlerine yönelik seçkilerinde kullanabileceklerdir.

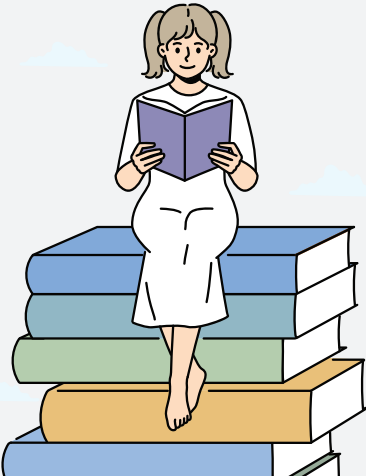
Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

- Dilin Zenginliği temasında ele alınan metin türleri ve tema çerçevesindeki diğer konular; etkinlik (açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirme), çoktan seçmeli sorular ve yazılı hazırlık çalışmaları ile sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar

- üslup, öğretici metin, tenkit, anlatım teknikleri (geriye dönüş, monolog, diyalog vb.), düşünceyi geliştirme yolları (tanımlama, karşılaştırma vb.), anlatım özellikleri (duruluk, akıcılık, yalınlık, özgünlük, tutarlılık vb.), edebî dil

Etkinlik-1

Aşağıdaki roman parçalarının konusuna göre hangi tür romana ait olduğunu belirtilen yere yazınız.

a)

Evet, atlı yiğit, Azamat'ın oğlu Arslan'dı. Bucak ordusunda nice nice kahramanlıklar göstermiş, Lehistan'ın şehirlerini, köylerini yakıp yıkmış... Aldığı esirler sayısızmış, mücevheratı hesapsızmış... Arslan adı, han topraklarında yaşayanların dilinde destan olmuş, düşman topraklarında yaşayanların kalbinde korku olmuş. Arslan'ın adı sarayda bile anılmış... Bir akşam kahvede oturmuş, cenkleri hatırlıyorduk. Bizim Arslan da kahvedeydi. İçeriye başında demir tellerle örülmüş bir miğfer, demir eldivenli elinde kılıç, geniş omuzlu, Arslan'dan da boylu yabancı bir pehlivan girdi.

Roman türü:

b)

Artık bu satırları hapishaneden yazdığımı tahmin ediyorsunuzdur. Ne yazık ki Kenan kurtulamamıştı. Tabancadan çıkan tek kurşun onu kalbinden vurmuş, arkadaşım düştüğü yerde ölmüştü. Uzatmaya gerek yoktu, hemen babamın evinden çıkıp karakola gittim. Başkomiser Cüneyt'i bulup ona teslim oldum. Başkomiser Cüneyt, Kenan'ı tanıdığı, beni bildiği için üzölmüş gibi davrandı; ne var ki içten içe sevindiğinden emindim. Kimse artık onun işlerine burnunu sokmayacaktı.

Roman türü:

c)

Benim şuurum bir facia atmosferi içinde doğdu. Ben iki yaşında iken babam ve kardeşim Sivas'ta on ay içinde öldü. Böyle kısa bir fasıla ile hem kocasını hem çocuğunu kaybeden bir kadının hıçkırıkları arasında kendimi bulmaya başladım. Belki bütün kitaplarımı dolduran "Bir facia beklemek vehmi ve yaklaşan her ayak sesinde bir tehlike sezmek korkusu" böyle bir başlangıcın neticesidir. Dokuz yaşında başlayan bir hastalık ve on üç yaşında başlayan hayatımı kazanmak zarureti beni edebiyattan evvel, kendimi anlamaya ve yetiştirmeye mecbur bir küçük insanın tamamıyla hayati zaruretlerden doğma bir terbiye, psikoloji ve felsefe tecessüsü ile doldurdu. On dokuz yaşına kadar hem kendime hem de muallimlik ettiğim mekteplerde çocuklara bir rehber olarak yaşadım.

Roman türü:

d)

Gözlerini kelebekten ayırmadan yürümeye başladılar. Yollarını kesen ağaç dallarını itmek için ellerini uzattıklarında onlar hayretler içinde bırakarak kendi kendilerine iki yana açılıyorlardı. Guorin, diğerlerinin fark etmediği bir şeyi daha şaşkınlıkla fark etti. Yerdeki çiçekler üzerlerine basmalarına ramak kala toprağın içine girip saklanıyor, ayakları uzaklaştığı zaman ise yeniden toprağın dışına çıkıyorlardı.

Roman türü:

e)

Çocuğun günden güne süzöldüğü ve eridiği görölüyordu. Bu öldürücü eğlence gecelerinden sonra çok kere yatmadan çantasını alarak sokağa çıkıyor, akşamlara kadar kim bilir nerelere ne şekilde didişip uğraşılıyor, ortalık karardıktan sonra yorgunluktan bitmiş bir halde eve dönüyordu. Fakat onun yatağa girecek derecede hasta olduğunu kimse görüp anlamıyor, karısıyla bir rahat yemek yemesine bile meydan vermeden önlerine katıp yine gece eğlencelerine süröklüyorlardı. İdare hâlâ Hayriye Hanım'da idi. Fakat kadıncağz artık ipin ucunu iyiden iyiye kaçırmıştı. Evde su gibi para sarf ediyordu. Bu para nereden geliyordu? Şevket ölesiye çalışmak pahasına da olsa bu korkunç masrafı karşılayacak kadar para kazanıyor muydu? Yoksa çocukcağz borca mı batıyordu?

Roman türü:

Kısa Bilgiler

Romanda Anlatım Teknikleri

1. Anlatma

Anlatıcının birtakım olayları ve bu olaylar çerçevesindeki insanları, belli bir mekân ve zaman unsuruyla okuyucuya nakletmesidir. Bu tekniğin kullanıldığı yerlerde okur, metinle kendi arasındaki anlatıcının bakış açısıyla, onun sunumu ve tercihleriyle sınırlı kalır ve olaya belli bir mesafeden bakmak zorundadır.

2. Gösterme

Varlıklar, kişiler, olaylar orada kimse olmadan doğrudan okuyucuya aktarılır. Bu teknikle roman kişilerinin iç dünyalarının verilmesi amaçlanır. Yazar aradan çekilir, okuyucu olaylarla baş başadır. Daha çok modern romanlarda görülür.

3. Özetleme

Anlatıcının kişileri ya da hakkında bilgi vermek istediği herhangi bir şeyi özetleyerek aktarmasıdır. Bu teknik, zaman atlaması ve genellemeler çerçevesinde oluşur.

4. Geriye Dönüş

Romanlarda anlatıcının olayları açıklamak, bir problemi çözmek için çeşitli yöntemlerle şimdiki zamandan geçmiş zamana dönmesine denir. Bu teknik, romanın gerçekliğine önemli ölçüde etki eder. Olayların arka planıyla ilgili bilgiler verdiği için gelecekte olabilecek olaylar ve kişilerin şu anki konumlarıyla ilgili fikir sahibi olmamızı sağlar.

5. İç Çözümleme

Kişilerin ve durumların gözle görülemeyen taraflarının anlatılmasıdır. Tahliller, psikolojik ve sosyolojik olabilir. Kişilerin iç dünyası, yazar tarafından açıklanır.

6. Bilinç Akışı

Kahramanın söylenmemiş düşüncelerinin, mantıksal bir sıralama ve gramer kuralı endişesi taşımadan düzensiz bir şekilde, çağrışım ilkesi doğrultusunda okuyucuya aktarılmasıdır.

7. Diyalog

Olay içerisindeki kişilerden iki veya daha fazla kişinin karşılıklı konuşturulmasıdır.

8. İç Monolog (İç Konuşma)

Yazarın anlatmak istediklerini, kahramanın kendi ağzından, kafasından geçenler şeklinde okuyucuya aktarmasıdır. İç monologlarda, kahramanın kendi kendine konuşması söz konusudur.

9. Pastiş

Bir sanatçının üslubuna, tarzına, dil ve anlatım özelliklerine; onu anımsatan, çağrıştıran bir şekilde öykünmeye denir. Pastiş, sanatçının dil ve anlatım özellikleri ile sözleri taklit edilerek gerçekleşir.

10. Parodi

Ciddi olarak kabul edilen bir eserin tümünü ya da bir bölümünü biçim ve içerik açısından değiştirerek abartma, çarpıtma yoluyla komikleştirmeye denir. Parodi, içerikle ilgili bir taklit gibidir. Pastiş ise belli bir türün üslubunu, anlatma formlarını taklit eder.

11. İroni

Anlatılmak istenenin alay olduğunu belli edecek biçimde tersinin söylenerek anlatılmasına denir. Tersinden anlam yükleme yöntemi ile gerçeğe vurgu yapılarak sarsıcı bir etki yapılır.

Etkinlik-10

Aşağıdaki metinlerin hangi türe ait olduğunu bularak gerekçeleriyle yazınız.

*Benim doğduğum köylerde
Buğday tarlaları yoktu;
Dağıt saçlarını bebek
Savur biraz.*

a)

Üçüncü kıtânın insanı mest eden güzelliği galiba bir teşbihten ileri geliyor. Şair, muhatabının saçlarını buğday tarlalarına benzetiyor. Ben teşbihten hazzetmem. Niçin öyleyse bu kıtayı seviyorum? Cahit Külebi bu işi ustalıkla idare etmesini biliyor da ondan. Onun başka şiirlerinde de bazı teşbihler gördüm; onları da sevdim. Mesela “Evvel Zaman” adlı şiirinde şöyle diyor:

*İnsanın sevdası on beşinde
Horoz şekerlerine, güneşlere benzer*

Benzer mi benzemez mi diye düşünmeye lüzum yok. Tabii benzemez. Zaten bu iki satırdan aldığımız tat sevdanın horoz şekerine yahut da güneşe benzetilmiş olmasından ileri gelmiyor. Onun için buradaki teşbihi teşbihten saymamak lazım. Burada teşbih hudutlarının dışına çıkan bir ifade kuvveti var.

Tür:

Gerekçeler:

b)

Önce evimizi aradım elbet, daha doğrusu evlerimizi. Doğduğum demeyeceğim ama -çünkü Gaziantep'te doğdum- tanıdık dünyaya, yani anımsadığım ilk mekâna gözlerimi açtığım Meral Apartmanı'nı, Emek Sineması'nın bitişiğinde elimle koymuş gibi buldum. Çocukluğumda sarı badanalı, üç katlı bir yapıydı. Biz ikinci katı kiralamıştık yanlış anımsamıyorsam. Oysa şimdi kimse oturmuyordu içinde. Camları kırılmış, sıvası dökülmüş, balkon demirleri paslanıp çürümüşü, yıkıldı yıkılacak gibi durmuyordu, hayır. Terk edilmişti, giriş kapısı da kapalıydı. İçeriye giremedim. Girip ikinci kata çıkamadım.
(...)

Tür:

Gerekçeler:

c)

TURHAN (nefesini kesip kadehi göstererek): Buna mı? Hem de mübarek bir günde! (Ezan sesi. Turhan, Mehmet'e sarılıp) Biraz daha sabret, oğlum.
SÜLEYMAN: Bugünkü şerbeti başkası hazırladı, Sultanım, Efendimiz güvende içip orucunu bozabilir.
TURHAN: Hayır, kendi elimle hazırladığım şerbet giderecek yavrumun susuzluğunu. Oğlum sapasağlamken, aslanlar gibiysen, o cadının adamları neden Padişah ağır hasta diye yayar, anlaşılıyor şimdi. Her şeyi kendinden daha önce, daha iyi gören biri var insanın içinde, Tanrı'ya şükürler olsun!
(Kararıken Kösem'in dairesi aydınlanır. Kösem, Bektaş)
KÖSEM: Zehir işi yürümediğine göre, benim biricik Bektaş'ım... Gece, sahurdan hemen sonra, uykunun en koyu, en tatlı saatinde... Süleymaniye'deki konağından burayı gözleyeceksin, ben penceremde kırmızı fener yakar yakmaz sarayın önünde olacaksın savaş erleriyle adamlarım bütün kapıları açacak ve siz dalkılıç dolacaksınız saraya; Padişahı, anasını ve onlara bağlı herkesi ortadan kaldırıncaya... İkimize kalacak bu devlet, bu dünya! O zaman...

Tür:

Gerekçeler:

1. Kuyucuklu Yusuf, okuduğum Türk romanları içinde
ayrıntılarının en mükemmel, en ustaca kullanıldığı
romanlardan biri. Sabahattin Ali'de inanılmaz bir gözlem
gücü, inanılmaz bir bellek var; Kuyucuklu Yusuf'ta çizdiği
dünyanın böylesine renkli, sıcak ve inandırıcı olması bence
büyük ölçüde yaşantısından gelen gözlemlere, ayrıntılara
bağlı.

Bu parçada numaralanmış virgüllerden hangisi diğerlerinden farklı görevde kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama yanlışlığı yapılmıştır?

- A) Şiir, öykü, roman, tiyatro gibi yazınsal türlerin ortak özelliği aynı zamanda sanat ürünü olmalarıdır.
B) Yazar; bir durumu kendi anlayış ve bakış açısına göre düş ve düşünce gücünü kullanarak, değiştirerek, zenginleştirerek yeniden oluşturur.
C) Sanatsal özelliği olan yazınsal türler, gerçeği olduğu gibi değil düşünle yoğurarak, yansıtmaya gayreti içindedir.
D) Bu özelliklerinden dolayı bu tür metinlere "kurmaca metin" adı verilmiştir.
E) Bilindiği gibi sanat, bir yaratma ya da yeniden yapılandırma işidir; güzeli ve güzelliği arar.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışlığı vardır?

- A) Çeşitli bilim dallarına, kültüre, sanata uygulanabilen yapısalıcı yöntemin özelliği nedir?
B) Doğrusunu isterseniz beşinci kitabından ya da altıncı kitabından sonra okuyamadım Cansever'i.
C) Mehmet Kaplan; incelediği metinleri gelenek ve zihniyet bağlamında biçim, içerik, üslup, ahenk, sanat vb. yönlerden değerlendirdi.
D) Yalnızca romanı her şeyden önce iki karşıt temele dayanmaktadır: gerçeklik ile ideal.
E) Eleştiri türü hem sanatı, hem de sanatçıyı geliştirmesi bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir.

4. Kulübenin doksan yüz metre ilerisinde çitlerle çevrilmiş büyük bir bahçe vardı. Çitlerin dışında kalan alanda dereye yakın yerlerde söğütler () uzak yerlerde ise yabani badem ağaçları () Çitlerin hemen içinde bahçeyi tepeden tırnağa beyaza bürümüş olan kiraz ağaçları () Bu ağaçların ötesinde de bahçe sahibinin ahşaptan yapılma () şirinlikte Üsküdar'daki Şemsipaşa Camisi'ni aratmayacak muhteşem ev gövde gösterisi yapıyordu.

Bu parçada yay ayraçlarla () belirtilen yerlere, aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (;) (,) (,) (,) B) (,) (...) (...) (,) C) (,) (,) (,) (,) D) (,) (;) (,) (,) E) (;) (,) (,) (,)

5. I. Roman, hem bir gerçekliğin hem de bir düş gücünün ürünüdür.
II. Cengiz Aytmatov eserlerine; yaşadığı dönemin olaylarını, ait olduğu toplumun gelenek ve göreneklerini başarıyla yansıtmıştır.
III. Kuyucuklu Yusuf, Cumhuriyet Dönemi edebiyatının önde gelen sanatçılarından Sabahattin Ali'nin ilk romanıdır.
IV. Romancı yaşamdan seçme yapar, bunları düzenler, bu yolla seçtiklerine bir biçim ve anlam kazandırır.
V. Yazar anlattığı olayı, kişileri gerçekten de olsa bunları yeniden yaratarak verir.

Numaralanmış cümlelerde kullanılan virgüller görevleri bakımından ikiye eşleştirilirse hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Küçük Ağa sordu()

() Kimsiniz() nereden gelip nereye gidersiniz()

Salih bunlara yalan yanlış cevaplar verdi. Anlaşılan bu iki sakat adamın garip kimseler olduğu idi. Eğlenmek de istemiyor() hemen yola koyulmayı düşünüyorlardı.

Bu parçada yay ayraçlarla () belirtilen yerlere, aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (,) (—) (,) (?) (;) B) (;) (—) (,) (?) (;) C) (;) (—) (,) (!) (,) D) (;) (—) (,) (?) (,) E) (;) (—) (,) (?) (,)

7. Yazısının bir yerinde şöyle diyor Cansever() “Toplumsal bilinci aşmış, ortaklaşa duygu ve düşüncelerin ötesine geçmiş şiirlerin, belli zaman için ()kapalı şiir() olarak nitelendirilmesi olağandır()”

Bu parçada yay ayrıçlarla () belirtilen yerlere, aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (;) (') (') (.) B) (,) (') (') (!)
C) (:) (") (") (.) D) (:) (") (") (.)
E) (:) (') (') (.)

8. Mehmet Ali'nin korktuğu başına geldi. Askere çağrıldı. Bundan, bir sabah, uluyan bir kadın sesiyle haberdar oldum. Öyle bir uluma öyle bir uluma ki (I) Sanki evde birisi ölmüş gibi. Odamdan dışarı fırladım.

– Mehmet Ali, Mehmet Ali (II)

Ses yok.

– Zeynep kadın (III) İsmail (IV)

Gene ses yok. Ulumanın geldiği tarafa doğru gidiyordum.

– Ne var, ne oluyor (V)

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine üç nokta getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. (I) Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* adlı romanında Tanzimat öncesinden Meşrutiyet'e, oradan Cumhuriyet'e uzanan Doğu-Batı ikilemindeki toplumsal kimlik arayışlarımız irdelenir. (II) Bu kimlik arayışında saatler; romanın kurulu olmayan, ibresi bozuk bir mekanizması gibi takır tukur sesler çıkararak işler. (III) Siz, eğer sağlam bir algınız varsa bunu satır aralarında rahatlıkla hissedersiniz. (IV) Çünkü zamana karşı kendini yenileyen saat, “dün”de “bugün”de yaşadığımız ortak mekânlarda okurla bütünleşir. (V) Okurlar bu sayede kendi yaşamından, kendi geçmişinden bir kesit içinde ama absürtlüğü de hissederek romana dâhil olur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde virgöl diğerlerinden farklı bir işlevde kullanılmıştır?

- A) I ve III B) II ve IV C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

10. Bizi nereye götürüyorlar canım, diye sordum.

Başını barakalardan yana çevirdi:

– Kampa... Sizin gene talihiniz var. İki ay önce biz altmış bin esir, o çukurun içinde bir ay yaşadık.

Siz yalnız bir gece kaldınız. Senden başka Kırımlı var mı?

– Vardı. Akmescitli Mustafa Onbaşı... Dün kalabalık arasında kaybettim.

– Ölmüştür...

Bu parçada noktalama işaretleriyle ilgili aşağıdaki kurallardan hangisinin örneği yoktur?

- A) Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna üç nokta konur.
B) Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna iki nokta konur.
C) Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için uzun çizgi kullanılır.
D) Cümlelerin sonuna nokta konur.
E) Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin bitimine virgül konur.

4<

11. (I) Araba inişli, yokuşlu bir dağ yoluna girmişti. (II) Kurumuş sel çukurlarından geçiyor; boş tarlaların, bozulmuş bağların kenarlarını takip ediyordu. (III) Seyrek aralıklarla köylülere, yorgun ırmaklara, sırtında ot demetleri taşıyan kadınlarla karşılaşılıyordu. (IV) Tabiata gönül vermiş bizler, ince bir dağ yolundan geçerken bazı köylülerle sohbet ediyorduk. (V) Köylüler, uçsuz bucaksız tarlalarda beyaz altın toplarken biz de onları meraklı gözlerle izliyorduk.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir noktalama yanışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Masmavi bir denizde, süt beyaz bir transatlantiğin güvertesindeydim(I) Rüzgâr hafiften esiyordu, martılar uçuyordu(II) Sonra birdenbire bir gürültü, çan sesleri, düdüklükler(III) Polisler geliyor, arama yapacak, bir kaçak varmış vapurda, onu alıp götüreceklermiş, dediler(IV) Vapur durdu, istibotlar yetişt, polislerin arasından babam çıktı(V)

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI-2

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Aşağıda Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Panaroma* adlı romanından bir parça verilmiştir. Bu parça ile ilgili yargılardan doğru olanları işaretleyiniz.

Mansurzade Hüseyin Efendi, gülüyor mu, hiçkırıyor mu? Anlamak mümkün değildi. Neşet Sabit, onun dediklerine zaten pek kulak asmıyordu. Ona bir acayip nesneyi seyrederek gibi, hayretle bakıyordu. Başının üstündeki uydurma şapkasından kalın örgülü yün çoraplarına kadar derme çatma kılığının bütün öteberisi; oturuşu, kımıldanışları, bir dizini büküp öbürünü kaldırışları ve nihayet, o koyu Orta Anadolu şivesi, Neşet Sabit'te açılan bahisten bin kat daha büyük bir ilgi uyandırmıştı. Ecnebilerin folklor adını verdikleri şeylerin hepsi Mansurzade'de toplanmış gibiydi ve elleriyle yüzünün derisi Ankara taşının rengindeydi. Vücudundan odanın havasına sinsi bir kokunun yayılmakta olduğunu hissetmekteydi. Neşet Sabit, biraz evvelki tedirginliğine rağmen, bağ komşusunun bu tepeden inme ziyaretinden âdeta memnun kalacaktı.

a) Üçüncü kişili anlatım tercih edilmiştir.

b) Hâkim bakış açısından yararlanılmıştır.

c) Bilinç akışı tekniğine yer verilmiştir.

d) Betimleyici anlatım biçimi kullanılmıştır.

e) Tanımlama yapılmıştır.

f) Hikâye unsurlarından "kişi" ön plana çıkarılmıştır.

g) Bilgilendirici özellikler taşımaktadır.

h) Karşılaştırma yapılmıştır.

ı) Okurun heyecanının yüksek tutulması amaçlanmıştır.

i) Anlaşılır, akıcı bir dil kullanılmıştır.

2. Aşağıdaki roman parçalarının hangi roman türünden alındığını yazınız.

a)

Bu günlerde İstanbul, harp sahnesi gibi olmuştu. Her gün, her gece İngiliz tayıareleri tepemizden bombalar atıp duruyorlardı. Herkeste asabiyet artmıştı. Meserret Kırathanesi'ndeki zabıtlar hep sulh ve harp münakaşası yapıyorlardı. Harbe niçin girdiğimize dair birçok uzun bahisler oluyordu. Bir kısmı Enver Paşa'ya kızıyor, bir kısmı Almanlara açıktan açığa sövüyor, bir kısmı bizim kendi başımıza bir şey yapamayacağımızı haykırarak söylüyor. Seyfi isminde ateşli bir yüzbaşı hâlâ harbi kazanacağımızı iddia ediyor, hep Çanakkale'nin ve Çöl'ün harikulade kahramanlıklarını anlatıyordu.

b)

Bir an evvel atılmak istiyordu. Felaketlere koşarken gösterilen acele. Ayağa kalktı, denizin ta kenarına geldi. Derinliklere gidebilmek için suda biraz yürümek lazım. Birdenbire kalbi şiddetle atmaya başladı. Korkuyor mu? Değil. Nedir? Anlamıyor. Haydi, bir adım. Bir adım attı. Su ayaklarına değiyordu. Fakat bir daha hiç kımıldayamadı. Cesaretinin bütün bütün kaçmasından korkuyordu. Şiddetli bir saldırı lazım. Kaşlarını çatarak, dişlerini ve yumruklarını sıkarak nefesini tutarak suya girdi: Dizlerine kadar.

3. Aşağıdaki roman parçalarında kullanılan anlatım tekniğini belirleyip bırakılan boşluğa yazınız.

a)

Evden ayrı kaldığı üç sene içinde neler yapmadı ki? Önce bir bakkalın yanında çırak olarak başladı ama üç gün, sadece üç gün dayanabildi sürekli emir almaya. Sonra kasap, manav derken bütün esnaflara bir bir uğradı ama yok, onda emir alacak kişilik yoktu. Sonunda bir inşaatta işçi olarak çalışmaya başladı. Ustası halim selim bir adamdı, sevmiştii onu. Ama ağır geldi inşaat işi ona. Sonunda burnu sürtölüp döndü eve.

b)

Böyle olmamalıydı ama oldu. Neden oldu ki? Benim yok yok Selim'in yüzünden. Yine de o... Evet, suçlu o. Soğudu içerisi. Ah, Selim! Selim demeyi bırak, daha çocuk o... Ya çocuk, cin gibi... Senin suçun. Ben ne yaptım ya? Ne olmuş yani dikkatsizsem? Camı kapat artık. Kalk yerinden, bu ne üşengeçlik! Olay da senin bu tembelliğin yüzünden oldu zaten. Aman be! Olduysa oldu, ölen kalan yok ya, canım sağ olsun.

c)

Yüz hatlarında bir değişiklik yoktu ama zihnini saran endişe, hareketlerini kontrol etmesine mücade etmiyordu. Bacağını sallıyor, eliyle dizini sıvazlıyor; âdeta beni kurtarın dercesine şekilden şekile giriyordu. Biraz daha sabır diyordu içinden. Az kaldı geçecek diyordu. Zaman yavaşlamış, neredeyse durmuştu. Alnında ter damlacıkları birikmeye başlamış, düşüncesindeki dağınıklık belirginleşmişti.

d)

Kulağı kesiklerden Arif Ağa:
– De bakalım, deli oğlan, ne zaman düğün?
Hastalıklı olduğu sarı çehresinden belli olan:
– Kismetse önümüzde aya, Ağam.

4. Aşağıdaki cümlelerde yay ayraçlarla gösterilen yerleri uygun noktalama işaretleriyle doldurunuz.

- a) Mesleği doktorluk olan Orhan Asena() edebiyata şiir ile başlamış() sonra bütün edebiyat çalışmalarını tiyatro alanında yapmıştır()
- b) Bir eleştirmen adayı şu iki noktada kendini olabildiğince geliştirmelidir() Eleştirisini yapacağı sanat dalı() tercih edeceği üslup()
- c) Roman tarihten ne ölçüde yararlanabilir() onu okura doğru ve eksiksiz olarak nasıl yansıtabilir()
- d) Eyvah() Bu yanlışla bütün çalışmalarım kapı önüne konmuş eski eşyalar gibi() adı sanı unutulmuş insanlar gibi değersizleşti()
- e) Işıltılı gözler() parlak yanak ve sivri burun() Hilmi Bey()in yüzünde dikkat çeken() ilk bakışta sizi etkileyen unsurlar bunlardı()

5. Aşağıda bir tiyatro metninden alınan bir parça verilmiştir. Bu parçadan hareketle tiyatro türünün beş (5) özelliğini yazınız.

NESİP – Ben Süleymaniye Kütüphanesine gidiyorum. Bir daha da seninle çalışacak değilim. Ama babanın hatırı var. Tezini saçmalarla doldurmana gönlüm razı olmuyor. Hadise benim sana anlattığım gibi olmuştur.

EKMEL – (Atılır.) Rica ederim. Bunun yanlış olduğunu size ispat ettiğimi sanıyorum.

SEVGİ – Baltacı ikinizin de anlattığı gibi değildi.

OKTAY – Üçünüz de ne kadar eminsiniz.

NESİP – Elimizde belgeler var. Biz susuyoruz, belgeler konuşuyor. (Birer birer raflardan aldığı kitapları masanın bir yanına yığar.)

EKMEL – Ben iddiamı şu belgelere dayandırıyorum. (O da yığar.)

OKTAY – (Alayla bütün rafları göstererek) Tarih çok cömerttir maşallah. Her yorumu haklı çıkaracak belgelerle doludur.

EKMEL – Yorumu bırakalım. Objektif bir gerçek olan, Baltacı'nın tarih biyografisine de mi inanmıyorsunuz?

OKTAY – Tuhafsınız beyefendi. Bir insanın biyografisi çoğu zaman kendi hayatından değil, başkalarının onu görüşünden çıkar.

EKMEL – Anlaşıldı, siz tarihçilerin objektivitesine de güvenemiyorsunuz?

OKTAY – Tarihçi dediğiniz kim? Sizin, benim gibi etten, kemikten bir insan.

1.

2.

3.

4.

5.

6. Okuduğunuz bir romanı esere dönük eleştiri anlayışına göre değerlendiriniz.

7. Kışın ortalarına kadar biraz sakindim; oğullarımdan mektup alıyor, sağ olduklarını öğrenip şükreliyordum. O günlerde Kasım'dan bir mektup gelmişti. Bu mektubunda cepheye hareket ettiklerini bildiriyordu. Bunu okuyunca bütün bedenimi bir korku sardı, kalbim ise duracakmış gibi oldu. Bu yetmiyormuş gibi, aynı günlerde Suvankul'u da sık sık çağırmaya başladılar askerlik şubesine.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin yapısını bulunuz.

8. Aşağıya Peyami Safa'nın *Mahşer* adlı romanıyla ilgili bir eleştiri parçası alınmıştır.

Peyami Safa da realist bir anlayışla kaleme aldığı *Mahşer* adlı romanında psikolojik tahlil - olay ilişkisini itina ile yapılandırır. Yazar, psikolojik tahliller vasıtasıyla olayların sebebini ortaya koyarken aynı zamanda zamanın ritmini, mekân algılarını ve olay-insan ilişkisini ortaya koyup sunum sırasında şahısların işlevlerini belirginleştirir. İkili karşıtlıklarla yürütülen anlatıda mücadeleci bir ruha sahip olan Nihad karakterinin serüveni vasıtasıyla yazar, okura idealist ve dürüst insanların her zaman ümitli ve azimli olmaları gerektiği mesajını sunar. Temel karakterin yaşadığı iç çatışmalar, romanın sonunda bir tepkiye, olaya dönüşür. Bu olayın psikolojik temeli de roman boyunca ayrıntılı bir şekilde ortaya konulur.

a) Bu parçadan hareketle eleştiri türünün üç (3) özelliğini yazınız.

1.

2.

3.

b) Bu parçanın dil ve anlatım özelliklerinden üçünü (3) yazınız.

1.

2.

3.

9. Aşağıdaki cümlelerde yazım yanlış olan sözcüklerin altını çizerek sözcüklerin doğru yazımlarını belirtilen yere yazınız.

a)

Ellisekiz yaşına, saçsız başına kirpiksiz ve yorgun gözlerine, iri ve ortası çıkık burnuna rağmen hâlâ bakımlı adamdı.

b)

Hemen bütün miras yedilerin düşündüğü gibi Bihrüz Bey de babadan kalma serveti yemekle bitmez tükenmez sanıyor, har vurup harman savuruyordu.

c)

Mektepte pekçok iş olduğu için evde kalmak mümkün değildi.

d)

Selma Hanım, Sakarya muharebesi günlerinde, Nazif'ten niçin o kadar soğudu?

e)

Ateşten Gömlek'in baş kişisi Ayşe, bir şahsiyet olarak değil bir örnek kişi olarak ele alınmıştır.